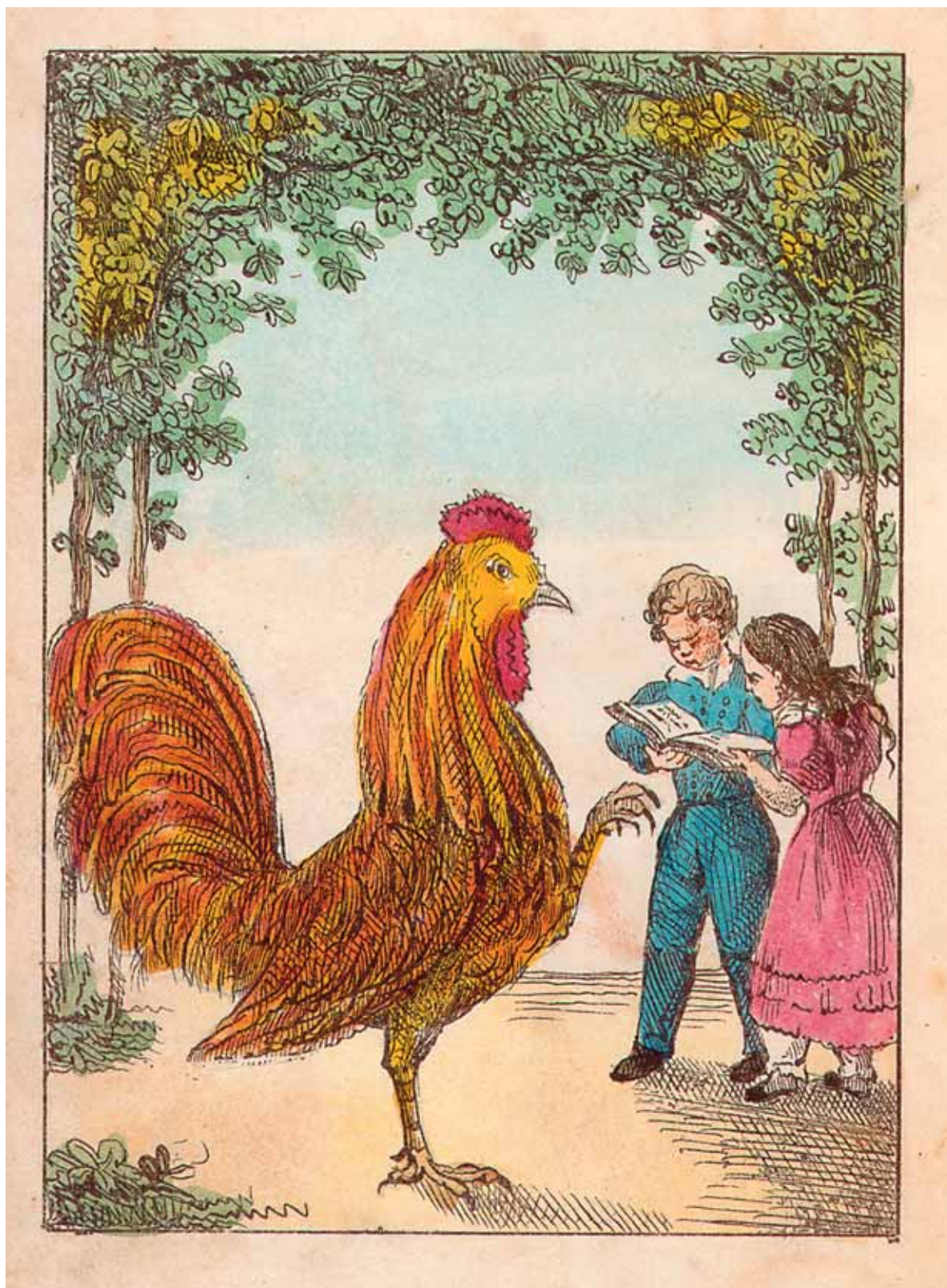

Sverigekontakt

EN TIDNING FÖR ALL VÄRLDENS SVENSKAR Nr 3 • SEPTEMBER 2006

Skolan har börjat! Tupp bilden från 1842 finns i Göteborgs Stadsmuseums virtuella utställning ABC-bokresan som pågår mellan 16/9 2006 och 8/3 2007 (www.abc.stadsmuseum.goteborg.se) Den äldsta kända ABC-boken trycktes 1570 och pryddes av en tupp från Frankfurt an der Oders stadsvapen. Sedan dess försågs nästan alla ABC-böcker med en övervakande tupp.

NY BARNBOK OM SVERIGE

Sveas Sverige Ulrika Åkerberg Jondelius Ill. Magnus Welanders

Utkommer 5 September.

Svensk eller engelsk text.

Berättelser om årstider, traditioner och högtidsdagar, recept på äppelkaka och köttbullar, text och noter till Små grodorna samt mycket mer.

Följ med och träffa Svea när hon firar några av årets roligaste dagar!

Erbjudande till Sverigekontakts medlemmar Pris 115 kr (Capris 144 kr).

Frakt för böcker får du gratis som medlem när du beställer hos Sunday Books.

Endast 25 kr adm. avgift tillkommer per beställning.

Välkommen även med beställningar av andra svenska titlar.

Vi sänder överallt i världen med samma förmånliga villkor

20–50 % rabatt på det ordinarie bokhandelspriset.

Hör av dig till oss via e-mail order@sundaybooks.se

eller ring kundtjänst +46 8 440 63 01 Vard. 8:30–18:00.

Vi hjälper gärna till! Mer information finns på hemsidan.

Sundaybooks.se

Hugins Väg 7 B 131 46 Nacka

Sweden Tel +46 8 440 63 01

www.sundaybooks.se

Den nya och tredje versionen av emigrantskivan har förändrats enligt följande i förhållande till de tidigare versionerna:

- En skiva i stället för två.
- Lägre pris 350:-, i stället för 1.250:-
- Gemensam sökfunktion för samtliga databaser etc.
- Vissa databaser har kompletterats till 1950.
- Ny databas över Emigrantagenten Bröderna Larssons korrespondens 1879–1911 (63.000 brevskrivare) har intagits med uppgift om namn, bostadsort, destinationsort, brevinnehåll.
- Särskilda mer genomarbetade databaser Emibas för Göteborg och Värmland har nu fått plats på skivan.

Emigranten Populär kan beställas genom Riksföreningen Sverigekontakt, Box 53066, 400 14 Göteborg, Tel. 031-206563, E-post per@clemensson.net mot faktura.

Från Dicksonsgatan

Ett envist sommarväder tittar in genom fönstren till vårt kontor på Dicksonsgatan och sprider ljus och värme. Trädgården är fortfarande grön och sommarfager. Värmeböljan i juli och allt regnandet i augusti tycks ha lagt grunden för en vacker höst.

För en månad sedan avslutade vi vår internationella sommarkurs på Tjörn. Vädermässigt blev det både juli- och augustiväder, men deltagarna hade ju också andra skäl än vädret att söka sig dit. Även om tyskarna som vanligt var flest hade nästan ett dussin nationaliteter slutit upp. Suget efter svenska ute i världen upphör inte att förvåna.

Det är samtidigt underligt att det är så svårt att få svenskarna själva att inse hela vidden av omvärldens intresse. Vi borde bejaka detta bättre och betrakta det som den viktiga tillgång det är. Det är ju inte meningen att vi skall bli självgoda och märkvärdiga för att andra vill lära sig vårt språk och ta del av svensk vardag. Däremot måste det väl ändå vara en god sak om vi har en rejäl portion förtroende och god press ute i världen.

När folk till och med är beredda att offra tid och pengar på att komma till Sverige och lära sig vårt språk uppstår strålande tillfällen till utbyte av erfarenheter. Det är ju inte fråga om att vi skall odla vår svenskhet i något slags friluftsmuseum och tillhandahålla den till hugade utlänningar. Det är själva mötet mellan människor och kulturer som är poängen. Det är där fröet till nytt intressant växande kan gro, hos båda parter. Kan vi i vår förening vara attraktiva och inbjuda till sådana möten är det en viktig funktion i vårt kursutbud.

Skälen bakom andras dragning till Sverige är tydligen ganska varierande och ofta rätt komplicerade. Det kan vi nog inte påverka så mycket. Men vi drar vårt strå till stacken genom att tillhandahålla den kunskap som efterfrågas. Redan detta är en maktpåliggande uppgift. En del som kommer till våra kurser är nästan alltför positiva till allt svenskt – det blir svårt att motsvara förväntningarna, och det känns nästan genant om man är det minsta kritiskt lagd själv. Även om man inte vill krossa andra människors drömmar är det ju inte meningen att våra kurser skall fungera som propagandajippon.

Det som våra erfarna lärare på kurserna brukar ta till som motmedel är naturligtvis sin professionalitet och ren saklighet. Det kan nog vara en och annan kursdeltagare som reser hem igen med en del av sina fördomar väl bevarade – sådana brukar vi människor vara. Men vanligen

Under försommaren fick Göteborgs lokalförening besök av en grupp som studerade svenska vid folkhögskola i Schleswig-Holstein sedan flera år.

genomgår kursdeltagarnas kunskapsmassa en spännande utveckling under de där veckorna. När de kommer har de ofta en mycket bestämd uppfattning om vissa fenomen i den svenska värld de studerat på avstånd. Efter kursens slut är den i normalfallet mera nyanserad. Det är så det helst skall vara.

Glädjande många av dem vi har att göra med i olika former återkommer på varierande sätt med redogörelser för sina erfarenheter. I det här numret av tidningen finns en del sådana bidrag införda. Det samlade intrycket är just att intresset för så gott som allt svenskt är anmärkningsvärt stort och väl spritt över världen. Mest intensivt är väl trots allt utbytet med de närmaste grannarna. Det är få ställen i världen där vi nordbor kan räkna med så stort intresse som bland nordtyskarna. Sällan ser man så många svenska flaggor på bilarna som där, inte ens i Sverige. De som inte har någon flagga har åtminstone en älg på bakrutan.

Flera av våra lokalföreningar odlar kontakterna med Nordtyskland. Lokalföreningen i Malmö/Lund har regelbundet återkommande gemensamma aktiviteter med vänner från andra sidan vattnet. I somras fick vi besök i Göteborg av en delegation från Schleswig-Holstein. En bild tagen i vår trädgård återges här intill.

Svenskundervisningen utomlands är för närvarande föremål för en statlig utredning under ledning av Svenska institutets tidigare chef Erland Ringborg. Detta är mycket inspirerande. Vår verksamhet borde rimligen få ytterligare en

puff framåt av att figurera i ett sammanhang som nu sätts under luppen.

Att verksamheten redan är mångfasetterad och livaktig framgår säkert av det här numret av tidningen. Vi har som sagt fått in åtskilliga bidrag från olika håll, med rapporter av skiftande slag. Det är ungdomar som fått någon liten ekonomisk hjälp för att genomföra ett behjärtansvärt projekt, olika sammanslutningar som fått stöd att genomföra någon konferens eller studiecirkel som erhållit bokgåvor. Våra målgrupper skiftar lika mycket som våra stödformer.

Vi passar på att understryka att de rapporter som vi får in och publicerar i tidningen förmedlar enskilda människors åsikter. Dessa skall inte nödvändigtvis uppfattas som ett utslag av tidningens eller föreningens officiella ståndpunkt. Tvärtom tycker vi att det är viktigt att vår tidning blir en samlingsplats för olika åsiktsyttringar. Det är så nytänkande får näring.

Tidig höst i Göteborg brukar vi associera med bokmässan. Årets mässa står just för dörren. I år har man valt yttrandefrihet som särskilt tema. Man vill gärna tro att Sverige ligger väl framme på det området och att vi har en fast tradition. Utan att det skall låta nykolonialistiskt kan man väl säga att det skulle vara en god sak om intresset för Sverige ute i världen ledde till att dessa traditioner fick större spridning.

Trevlig höst!

*Bo Ralph
ordförande*

Nu finns svenska på Lingu@net Europa – en ny webbplats för språkinläring lanseras med stöd från bl.a. Svenska institutet

Lingu@net Europa vänder sig till alla som på egen hand eller som ett komplement till sina språkstudier vill ha tips på bra webbresurser för språkinläring. Över 3.700 katalogiserade länkar till olika språkresurser nås via en avancerad sökfunktion på webbplatsen. Dessutom finns en särskild avdelning med råd och vägledning. Man får t.ex. hjälp att utvärdera sina språkkunskaper, olika tips på hur man kan gå till väga för att lära sig ett språk när inspirationen tryter, exempel på hur andra har lyckats, information om hur man på webben kan träffa andra språkintresserade för att träna tillsammans m.m.

”Lingu@net Europa” har funnits sedan 1999 men projektet beviljades förnyat finansiering från Europeiska kommissionens Sokratesprogram (Lingua 2) år 2003 vilket gjorde det möjligt att förbättra webbplatsen och utöka informationen. Fler organisationer från olika europeiska länder blev involverade i projektet och informationen på webbplatsen finns numera på 20 olika språk (baskiska, bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, galiciska, grekiska, isländska, italienska, katalanska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, spanska, svenska och tyska). Eftersom sidan är flerspråkig har det visat sig att en del av materialet även lämpar sig för översättningsövningar, t.ex. de texter där personer berättar om sina språkstudier. Tidigare var sajten främst avsedd för språklärare och språkvetare men med den nya webbplatsen vill man även nå vuxna språkinlärare.
www.linguanet-europa.org

Utvandrarkvinnor

Professor emeritus Ulf Beijbom har lyckliggjort oss med ännu en bok om den svenska utvandringens historia. Han har nu renodlat ett tema som han berörde redan i sin avhandling 1972, nämligen kvinnornas roll i emigrationen. Då talade han om arbetsmarknaden i Chicago 1846–1880, och under de mer än trettio år som gått har författaren samlat på sig ett mycket stort vetande om allt som rör den svenska utvandringen. När han nu sammanställer en del av sina kunskaper i boken ”Emigrantkvinnor. Svenska kvinnoöden i Amerika” ger han oss en mycket underhållande vetenskaplig framställning. Det är ett stort ämne att greppa över, men hans överblick är imponerande och han har full kontroll över ett mycket skiftande källmaterial. Detta redovisas förtjänstfullt i slutet av boken där vi också finner ett användbart personregister.

På ett mästertligt sätt utnyttjar författaren brevsamlingar och dagböcker, tidningsartiklar och klipparkiv, vetenskapliga uppsatser och avhandlingar, intervjuer och dialektinspelningar. Allt presenteras på ett lättflytande språk och ofta med intressanta vinklingar. Också svårigheterna vid uppräknade presentationer bemästrar han med sin språkliga variationsrikedom. Bildmaterialet är noga utvalt och ibland ovanligt och det levandegör framställningen än mer.

Historisk inledning

De första svenskorna kom till Amerika redan vid grundandet av kolonin Nya Sverige vid Delawareflodens mynning år 1638. Vi vet inte så mycket om dessa kvinnliga pionjärer, men guvernör Printz dotter Armegot låter tala om sig i det sparsamma källmaterialet och hon visar sig vara en stridbar kvinna. När den svenska kolonin förlorades till holländarna stannade hon kvar och försvarade familjens egendom genom flera juridiska processer och genom resor till Holland och Sverige. Hennes envishet belönades och som segrare kunde hon återvända till Västergötland för att till sist dö på Läckö slott där hennes son var slottsfogde.

Roosalie Roos och Lovisa Mathilda Netterblad kunde till Sverige förmedla intryck från Sydstaterna i mitten av 1800-talet och Ulf Beijbom presenterar dessa två begåvade reseskildrare. Än mera intressant är den kraftfulla Sofie Sager, som beskrivs som ”kvinnoökämpe på båda sidor Atlanten”.

Om de tre ovanstående kvinnorna är tämligen okända var berömmelsen desto större för Fredrika Bremer, Jenny Lind och Kristina Nilsson. Fredrika besökte USA som redan etablerad författarinna och hennes bok ”Hemmen i den Nya Världen” publicerades både på engelska och svenska och spred en positiv bild av den växande nya staten. Jenny Lind gjorde en omfattande konsertturné 1850–51 och reklamen hjälpte till att skapa ett nästan hysteriskt intresse kring hennes framträdande. I USA tog också Jenny det på den tiden ovanliga steget att gifta sig med en nio år yngre man. Den mest berömda i denna trio var dock Kristina Nilsson, som med sin vackra sopran dominerade världens operascener från sin debut i Paris 1864 och ett par decennier framåt. Hennes besök i USA blev välkomna tillfällen för svensk-amerikanerna att arrangera storslagna festligheter.

Pigornas paradis

Om berömda kvinnor och författande resenärer vet vi ganska mycket, men Ulf Beijbom lyckas också att ställa samman livsöden ur folkdjupet genom att kombinera en rad olika källor. Svårast att fånga är de kvinnor i den tidiga familjeutvandringen, som deltog i uppodlingen av Mellanvästern. Ofta lämnades de ensamma med barn och gård under perioder då mannen försökte att tjäna ihop kontanter till fortsatta investeringar genom arbete på järnvägsbyggen eller skogsavverkningar.

Den stora amerikanska immigrationsutredningen, Dillinghamrapporten, sammanställd med Beijboms egna forskningsresultat ger oss en fyllig bild av det som väntade de unga emigrantkvinnorna från Sverige. Mer än 60 % kom att anställas i husligt arbete hos amerikanska familjer i städerna. Vid en jämförelse med andra immigrantgrupper ligger svenskorna i topp med irländskorna på andra plats. Efterfrågan på svenska hemhjälp var större än tillgången och när författaren skildrar pigornas arbetsförhållanden och löner i Sverige och de lockande alternativen i Amerika, förvånar man sig över att inte fler unga kvinnor utvandrade. Men de var tillräckligt många för att utgöra nästan hälften av de svenska emigranterna. Under vissa perioder kunde de till och med dominera i utvandrarsstatistiken. I städer som Chicago, New York, Detroit, Milwaukee och Boston var antalet svenska kvinnor större än antalet svenska män.

Det kan förtjäna att påpekas att en hushållsplats i USA både gav självständighet och ekonomiskt oberoende. Det var också ett arbete som inte drabbades av konjunktursvängningar på samma sätt som männens industri- och anläggningsarbeten.

Författaren tar ett oväntat grepp på sitt ämne när han studerar de kokböcker som riktade sig till de invandrande svenskorna. Här kan man sluta sig till vilka arbetsuppgifter som väntade dem i en helt ny miljö och med ett helt nytt språk. Observera att vedspisen kom sent till Sverige och att den kokkonst som pigorna förde med sig var ganska primitiv. Typiska svenska rätter som köttbullar och pannbiff fanns ännu inte.

Från hushållstjänsterna öppnades också vägen till de caféer och restauranger, som kunde etableras av driftiga svenskor. Dessa näringsställen blev samlingsplatser för invandrarna och här fanns också svenska tidningar. Här presenterades inte bara svenska rätter utan så småningom också svensk design. En intressant litterär anknytning får vi i berättelsen om hur Harry Martinssons mor öppnade en svensk restaurang i Portland.

Yrkesgrupper

Författaren presenterar sitt material under yrkesrubriker och det blir textarbete, sjukvård, fria yrken och konstnärlig verksamhet av olika slag. Inte minst operasångerskor och filmstjärnor har visat sig fånga den amerikanska publikens intresse och höjt självkänslan hos den etniska gruppen svensk-amerikaner.

Blotta antalet svenskor har gjort att det över huvud taget existerar en svensk-amerikansk identitet. Till Australien utvandrade exempelvis mest män och i den

Att gå till fotografen och sända hem en bild på nya fina kläder var viktigt för de nyanlända flickorna.

På 1920-talet fanns i USA inte mindre än 27 svenska sjukhus och utbildningen till sjuksköterskor innebar ett socialt avancemang för svenska kvinnor.

mån de gifte sig blev det inte med svenskor och därmed kom deras nationella identitet snart att gå förlorad. I USA däremot bildade svenskor och svenskar ofta familj och det etniska medvetandet kom att föras vidare till nästa generation.

Kampen för jämställdhet mellan könen finns invävd genom hela skildringen. Det kan röra sig om journalisten Magnhild Anderson-Tedén eller fackföreningsledaren Mary Anderson eller prästdottern och prästfrun Emmy Evald, för att ta några exempel bland de många som stod på barrikaderna. Likaså återkommer på flera ställen den betydelsefulla tidskriften *Qvinnan och Hemmet*, en månadstidning som utkom mellan 1893 och 1947. Det mera konventionella innehållet blandades här med rösträttsfrågor och diskussioner om kvinnans och mannens jämställdhet i hemmet och på arbetsmarknaden.

I boken presenteras intressanta kvinnoporträtt ända fram till våra dagar. Årets Svensk-Amerikan 2006, Agneta Nilsson, får också sin verksamhet belyst: grundandet av nätverket Swea International. Upprepade gånger poängteras svenskornas roll i föreningslivet och i den kyrkliga verksamheten. Likaså spelar kvinnor en avgörande roll vid grundandet och uppbyggandet av museer, som speglar den svensk-amerikanska identiteten.

Med tanke på hur verksamheten bland utlandssvenskar fungerar idag kan det vara intressant att uppmärksamma ett av citaten i denna bok där en författare redan 1916 beskriver basarernas betydelse: ”I en församling är mången gång syföreningen det bästa ekonomiska stödet, och man må ha vad åsikt som helst om lämpligheten av kyrkobasarer, ett är dock visst, att de flesta stadsförsamlingar ej kunna utföra vad de verkligen utfört om de ej hållit basarer. Och vid basaren är det just kvinnorna, som arbeta mest, ja, utan dem kunde nog inga basarer hållas.” Är det någon som känner igen bilden nu, nittio år senare?

Förutom skildringarna av det stora äventyr som emigrationen innebar ger författaren också tankvärda inblickar i det gamla Sverige med dess sociala och ekonomiska förtryck. Den bakgrunden är viktig att ha med om man skall förstå den stora utvandringen. Ämnet för boken är mycket stort men med säker hand lotsas vi genom det förflutnas väldighet. Detta är en bok som bör läsas av varje historieintresserad kvinna och man. Vi hoppas på mera och väntar med spänning på nästa bok av den produktive Ulf Beijbom.

*Hängmattan i juli 2006
Lennart Limberg*

Notiser

Svenskundervisning i Nederländerna

I februari besökte jag vuxenundervisningen i Amsterdam där Volksuniversiteit har hand om svenskundervisningen. En nybörjargrupp visade redan efter en termin imponerande kunskaper och kunde diskutera både allemansrätten och Sveriges förhållande till Baltikum.

Bland de för kvällen 11 deltagarna i gruppen var tre stycken sjuksköterskestudenter, som skulle göra en fem månaders praktik i Gävle. Det är spännande att se hur rörligheten ökar när gränserna öppnas i det nya Europa. Motivet till att läsa svenska är annars lika varierande som vanligt. Vi kan emellertid urskilja en intressant grupp i de holländare som har skaffat sig sommarhus i Sverige. Värmland och Dalarna verkar vara de mest populära områdena.

Kursens lärare Tineke Jorissen-Wedzina hade själv lett kurser i svenska språket i Dalarna och hade skaffat sig gedigna kunskaper om landskapet. Självt fick jag under kvällen lära mig nya ord såsom "slogbod" och "eldpallkoja".

Fortsättningskursen samlades samma kväll och kom att tala om Selma Lagerlöf. Dessutom planerade man det gemensamma midsommarfirandet i Amsterdam och några Astrid Lindgrenfilmer annonserades. Ett givet samtalsämne för kvällen var dagens svenska framgångar under de då pågående olympiska spelen.

Lennart Limberg

Musikturné och svensklärarmöte i Finland

Direkt efter påskhelgen begav sig två svenska trubadurer på turné till Finland. På uppdrag av Riksföreningen Sverigekontakt skulle de presentera svensk ungdomsmusik för finska gymnasister. Med hjälp av Svenskläraryöreningen hade vi valt ut skolor i Lahtis, Ylöjärvi och Åbo. Det blev några dagars trevligt turnerande i ett omväxlande aprilväder: ömsom snöglapp och ömsom den härligaste vårsol.

De svenskklasser som skulle besökas hade redan i god tid fått sig tillsänt texterna till de sånger som skulle framföras och eleverna var pålästa. Karin Aust och Mikael Ljung berättade först om de sånger som de valt ut, vilka artister som skrivit låtarna och hur de hade placerats på olika listor. Vidare enades man med eleverna om karaktären på sångerna: var de samhällskritiska eller romantiska.

Karin sjöng och Mikael spelade (samt agerade doa-doa-kör) och publiken var med på noterna. Därefter följde Karins genomgång av texterna där alla speciella

Karin och Mikael framförde svenska sånger.

uttryck och typiska svenska företeelser kunde förklaras. Överallt möttes trubadurerna av entusiasm, vänlighet och omtanke.

Turnén avslutades i Åbo där Svenskläraryöreningen höll sitt årsmöte. Trubadurerna fick ett lika entusiastiskt mottagande av lärarna som tidigare av gymnasiesterna. Framträdandet skedde i samband med en gemytlig middag som svensklärarna hade anordnat i historiska lokaler som disponerades av föreningen Arbetets vänner. Professor Erik Andersson vid Åbo Akademi, blev så inspirerad av sången och kvällens magi att han vid middagens slut diktade och framförde följande sonett:

Lyrisk recension

Ljus stiger sången i den mörka salen:
här lyssnar några trogna aboenser.
En genomskinlig väv av toner glänser
med samma milda lyster som opalen.

I människornas inre lossas skalén.
Den klara sången vidgar rummets gränser
och ger en bild av varandets essenser.
Vi finner glädjen här i jämmerdalen!

Hör, sången ställer en beslöjad fråga –
vi söker ord, och tingen får sitt dop
i sångens skira klang och mjuka låga.

Det svar vi finner är ett fågelrop.
I sångens linje ser vi livets tåga.
Så smälter sång och lyssnande ihop.

Tidigare på dagen hade Lennart Limberg föreläst för svensklärarna om: "Unioner och deras upplösningar i Sveriges historia" och påföljande morgon var det Anna

Hannesdóttirs tur. Hon talade om: "Aktuellt inom nordisk språkpolitik". Bo Ralph avslutade de tillresta svenska föreläsarnas bidrag med en föreläsning som hade titeln: "Med Himmelrikets nycklar till Inferno: August Strindberg i ny nationalupplaga".

Ett varmt tack till trubadurerna för sång och musik och till svenskläraryöreningen för de trevliga arrangemangen runt vårt besök i Åbo.

Lennart Limberg och Lars Björkman

Professor Erik Andersson läste upp sin sonett.

Tallinns Gustav Adolfs Gymnasium firar stort jubileum

År 2006 firar Estlands äldsta gymnasium sitt 375:e verksamhetsår. Skolan har haft sin hemvist i St. Mikaelns cistercienser nunnekloster (grundat 1249) redan från sitt grundande.

Gymnasiet grundades av den svenske kungen Gustav II Adolf som Gymnasiet Revaliens 1631 och med detta började en ny period i Estlands bildningshistoria. Gymnasiet blev ett enastående utbildningscentrum. Många framstående personligheter har fått inleda sin bildningsbana vid vår skola som t.ex. fysikerna T.J. Seebeck och G.W. Richmann från 1700 talet, språkforskare F.J. Wiedemann från 1800-talet osv. En särskild plats i Estlands kultur hade gymnasiets tryckeri (från 1634). Det var det enda verkamma tryckeriet på 1600- och 1700-talet, där tryckte man utöver gymnasiets skrifter även i Estland utkommande tyskspråkiga skrifter. På 1700-talet tryckte man det Nya Testamentet på estniska (1715) och även den årliga kalendern.

Kulturhistorisk betydelse har även utgivningen av den estspråkiga bibeln 1739. Under århundradena är gymnasiets byggnader flera gånger ombyggda och renoverade. Under den senaste renoveringen 1997–1998 hittades detaljer och rum med kulturhistoriskt värde, som inte var kända tidigare. Valvsalar fick tillbaka sitt utseende från klostertiden samt källare med tak av bjälkar. På innergården, nunneklostrets gamla begravningsplats, placerades en dekorativ skulptur av en ängel. Ängeln är en 2,7m hög bronsfigur. Skulptören Hannes Starkopf önskar att Ängeln skulle skydda gymnasiets elever och välsigna de begravdas vilorum.

Gymnasiets historia består av många etapper, skolan har haft olika namn under århundradena, men verksamheten har förblivit densamma. Tre gånger tidigare hade skolans namn varit förknippat med dess grundare Gustav II Adolf, den fjärde gången fick skolan svenske kungens namn 6 november 1991 och hoppas nu få behålla det för alltid. I april 1992, under kungaparets statsbesök besökte drottning Silvia skolan. Efter det besöket visste vi, att GA-Gymnasiet är en skola, där det måste finnas även undervisning i svenska språket. Den första årskullen med svenskundervisning (32 elever) slutade skolan redan 1993. I år avslutas den 12:e årskullen på skolan, vilket sammantaget gör att det nu finns 387 som avslutat sina språkstudier på vår skola. I varje årskull finns elever, som har läst eller läser på olika högskolor i Sverige. Många har fortsatt sina studier i svenska språket vid Tartuuniversitetet och på Tallinns Universitet.

Jubileumsinformation framför Gustav Adolfs Gymnasium.

För att kunna starta undervisningen i svenska språket fick vi hjälp av Svenska Institutet i Sverige. De gav oss läroböcker och andra studiemedel, skickade under åtta år lärare och undervisade våra lärare. Under alla dessa år har vi också fått hjälp av Riksföreningen Sverigekontakt under ledning av Lennart Limberg. Tidningen Dagens Industri har genom Hasse Olssons försorg givit oss gratisprenumerationer. Tallinns Gustav Adolfs Gymnasium har haft vänskapliga förbindelser och projekt med Rudbeckianska Gymnasiet och med Hässlögymnasiet i Västerås, nuförtiden är vår partner Gimo Brucgymnasiet.

Varje år den 6 november – Gustav II Adolf minnesdag – har vi i skolans aula en högtidssammankomst där Sveriges ambassadör deltar. Bredvid den estniska flaggan hänger den svenska flaggan, vilken skänkts till skolan av kung Carl XVI Gustaf och som överlämnades till oss på den svenska nationaldagen den 6 juni 1997. Vid högtidliga tillfällen på vår skola sjunger vi båda nationalsångerna, lyssnar på föredrag och uppträdanden från svenskaelever. Vid luciafirandet på svenska ambassaden medverkar alltid våra elever.

Primus motor i alla sverigekontakter är vår lärare Juta-Tiia Mägi, som också är ordförande i svenskläraryöreningen i Estland och leder svenska kommissionen i Estlands Vetenskaps- och Utbildningsministerium. Den svenske ambassadören Dag Hartelius överlämnade nyligen till Juta-Tiia Mägi Nordstjärneorden av 1

klassen för hennes sverigefrämjande arbete. I Tallinns Svenska St. Mikaelns kyrka håller vi våra julgudstjänster och vid vårterminens slut en sommarkonsert där intäkterna går till kyrkans prydnad, vilket hittills har resulterat i två ljuskronor. Skolan har 970 elever och 60 lärare. I gymnasieavdelningen är 310 elever och fyra inriktningar: den franska, engelska, svenska och realämnen. Våra elever är motiverade och därför har vi goda studieresultat. Varje år fortsätter ca 90 % av våra studenter vid olika universitet eller högskolor.

Vid firandet av gymnasiets 375:e år ser vi tillbaka på skolans långa historia och tänker med tacksamhet på skolans grundare Gustav II Adolf och alla, som har studerat och undervisat här. Den 4 juni öppnar vi utställningen över skolans historia och akademikernas galleri på första våningen. Den 6 juni, 375 år efter skolans grundande och när vi traditionellt samlar våra före detta elever, blir det ekumenisk gudstjänst i den gamla klosterkyrkan med efterföljande högtidssammankomst. En stiftelse har detta år bildats vid skolan, vars främsta syfte är att samla in medel för en byst av Gustav II Adolf, vilken vi hoppas kunna ha på plats till den sjätte november. De första gåvogivarna är årets abiturienter. Välkomna att delta i firandet av vår skolas långa historia.

Helda Venderström

Studierektor vid
Gustav Adolfs gymnasiet i Tallinn

Samspråk med flerspråkiga familjer

För en tid sedan skrev jag om en konferens om stärkandet av sydsamiskan, som ordnades i sydsamiskt område i Hattfjellidal, Norge. Då konstaterade jag att de svenska sydsamiska kommunerna inte hade skickat några representanter till konferensen och tyckte mig se en stor skillnad mellan det officiella intresset för det minsta samiska språket i Norge och i Sverige. Därför vill jag gärna berätta om en ny konferens som jag haft möjlighet att delta i, den här gången på den svenska sidan, där sydsamiskans överlevnad var på tapeten. Sydsamiskan är ett av Sveriges nationella minoritetsspråk men som jag skrev tidigare finns det enligt uppskattningar mindre än tre tusen personer som betraktar sig som sydsamer och kanske mindre än tusen som talar sydsamiska. De flesta sydsamerna bor utspridda över ett område som är dubbelt så stort som hela Danmark. På den norska sidan sträcker det sig från Saltfjellet i norr till Elgå i Hedmark i söder och på den svenska sidan från Arjeplog i norr till Härjedalen i söder. I båda länderna finns idag ett växande intresse för att stärka sydsamiskan och att ge den unga generationen möjlighet att lära sig språket.

Leena Huss

Vedtieh vadtesem dov maanese!

”Ge ditt barn en gåva!” hette konferensen som ordnades den 14 augusti av Sameskolstyrelsen och rektor Sigrid Stångberg i samarbete med Myndigheten för skolutveckling i Sameskolans lokaler i Tärnaby, Västerbotten. Europarådet hade tidigare gett den svenska regeringen uppmaningen att vidta speciella åtgärder för att garantera sydsamiskans överlevnad i Sverige, och ett syfte med konferensen var just att inventera vad som hittills hade åstadkommit med de speciella medel som Myndigheten för skolutveckling hade fått för detta ändamål. Det var också startskottet för *Gielebiesie*, en veckas sydsamiskt språkbadsläger för sommarlediga skolungdomar. Konferensen var riktad till lärare, föräldrar och andra intresserade och vi som hade bjudits in som föredragshållare representerade Myndigheten för skolutveckling i Stockholm, Centrum för multietnisk forskning i Uppsala, Elgå sydsamiska skola i Norge och Gällivare samiska förskola i Sverige.

Mycket på gång

Det visade sig att mycket är på gång på olika håll. Sameskolstyrelsen håller på

Gudrun Kuhmunen från Gällivare samiska förskola talade om vikten av att skapa nya samiska traditioner och förankra dem hos barnen.

att framställa en sydsamisk ordbok, och Myndigheten för skolutveckling producerar just nu en sydsamisk bild- och ljudordlista – ett utmärkt redskap för dem som vill lära sig ett språk som man sällan hör talas i samhället. Myndigheten håller också på att publicera en skrift med titeln *Växelvis på modersmål och svenska. Språk- och kunskapsutveckling för flerspråkiga barn och ungdomar*, skriven av Mai Beijer, som kommer ut i höst på svenska och 16 andra språk, eventuellt också på samiska. Den handlar om modersmålsstöd i förskolan och skolan, vikten av det egna modersmålet och flerspråkighet, och mycket annat nyttigt för föräldrar och lärare.

Modersmål på distans

Ett intressant nytt initiativ från samma myndighet är att man påbörjat ett samarbete med Sofia Distans för att utveckla distansundervisning i olika modersmål i Sverige. Detta skulle kunna komplettera den befintliga modersmålsundervisningen genom att erbjuda ett alternativ för de barn som inte kan få denna undervisning på vanligt sätt. Kommuner som har för få elever eller inte kan hitta kompetenta lärare i ett språk kan i framtiden köpa in det nätbaserade materialet. På det sättet skulle man i princip kunna garantera att inga intresserade barn i framtiden behöver bli utan modersmålsundervisning!

Nätbaserad undervisning skulle också kunna vara en bra lösning för många modersmåls elever i norra Sverige, där avstånden mellan elever och skolor är stora. Det skulle också avsevärt kunna för-

bättra möjligheterna att erbjuda undervisning i de två mindre samiska språken: lule- och sydsamiska. Sofia Distans har under lång tid ordnat svenskundervisning för utlandssvenska barn och nu ska denna erfarenhet och kunskap utnyttjas för att stödja de olika modersmålen i Sverige. Detta är ett glädjande exempel på nytänkande och samarbete över gränser som Myndigheten för skolutveckling står för när det gäller att stödja den språkliga mångfalden i Sverige.

Tema Modersmål

Ett annat exempel på nytänkande är webbplatsen *Tema Modersmål* som torde vara rätt så unik i sitt slag i och kanske även utanför Europa. Här har man samlat information om de olika modersmålen i Sverige, regler och förordningar kring modersmålsstödet i förskolan och skolan, dokument, artiklar, utredningar, rapporter, aktuell information om konferenser, kurser och seminarier mm. Det viktigaste är dock de speciella sidorna som finns för över trettio olika språk. Det är modersmåls lärare i dessa språk som har skapat dem och de uppdateras och kompletteras kontinuerligt av lärare, elever och andra intresserade. Det är helt fascinerande att se de många fantasirika sätten att presentera ett språk och informera kring det. Lärare, föräldrar och elever kan nu ta del av läromaterial, råd och tips, roliga språkspel mm. på ett helt nytt sätt. De webbansvariga lärarna inbjuds då och då till gemensamma fortbildningskonferenser där de kan bekanta sig med varandra och utbyta erfarenheter och idéer även utanför cyberrymden.

För samerna finns tre olika webbsidor: en för nord-, en för syd- och en för lulesamiska. De nya satsningarna som nämnts ovan, den sydsamiska ordlistan och lexikonet, kommer att läggas ut på nätet så fort de är färdiga. På samma sätt görs annat digitalt samiskt material tillgängligt för samiska lärare och elever i hela landet. Det är ett stort steg framåt för många lärare som länge varit tvungna att själv a tillverka sina egna läromedel.

Föräldrainsformation om flerspråkighet

En del i den sydsamiska satsningen är att skraddarsy en informationsbroschyr för sydsamiska föräldrar som vill att deras barn ska växa upp med både sydsamiska och svenska. Broschyren som heter *Ge ditt barn en gåva! Språkkunskaper ger valfrihet* är författad av språkforskaren Ellen Bijvoet och mig själv utgående från tidigare broschyrtexter som vi har gjort för andra språkgrupper.

Eftersom samiskan är ett extremt hotat språk med förhållandevis få talare, var det viktigt för oss att betona att alla föräldrar, oavsett språkkompetens, har möj-

Fikapaus i solskenet för konferensdeltagare och språkbadslever.

lighet att stödja sina barns sydsamiska. Om man inte kan eller endast kan lite sydsamiska, kan man ändå skapa en hematmosfär som stöder språket; man kan visa att man själv ser sydsamiskan som ett viktigt och intressant språk, värt att kunna och likvärdigt med alla andra språk. Man kan uppmuntra samiskkunliga släktingar och vänner att tala sydsamiska med barnet, ordna barnpassning på samiska, skaffa samiska böcker, videoband och cd-skivor, besöka samiska fester och andra tillställningar, anmäla barnet till en samisk förskola och skola eller begära modersmålsstöd i förskolan och skolan o s v – alltså ge barnet så många chanser som möjligt att höra och använda språket. Man kan också själv gå på kurs och lära sig lite sydsamiska, det är ett bra sätt att visa sin egen positiva inställning. Det viktiga är att man skapar en språkstödande atmosfär kring barnet som i sin tur börjar betrakta samiskan som ett naturligt inslag i vardagen.

Tåget har inte gått!

Det finns naturligtvis även många andra än samiska föräldrar som befinner sig i en liknande situation: man anser sig själv ha för dåliga kunskaper i ett språk för att kunna överföra det till sitt barn. Men vill man att ens barn ska bli tvåspråkigt har alltså tåget inte nödvändigtvis gått även om ens eget ursprungsspråk har hunnit rosta. Det finns många möjligheter att ändå ge barnet en grund i språket – och det har faktiskt visat sig att många barn som fått en sådan grund och en positiv attityd till språket senare tar upp det på nytt, genom kurser, resor eller på andra sätt. Vi vet att föräldrar befinner sig i olika situationer och agerar under olika villkor, och därför är det klart att resultatet

också blir olika. Men allt som barnen lär sig utöver majoritetsspråket är ju ett klart plus, både språkligt och identitetsmässigt.

Språkbud på fjället

På konferenskvällen övade sig barnen i sameskolan inför olika uppträdanden, bland annat skulle en barnkör delta i invigningen av *Adventure Racing World Championship*, också kallat VM i multisport, i Hemavan/Tärnaby som skulle gå av stapeln nästa dag. Barnen skulle sjunga "Samefolkets sång" på sydsamiska inför multisportarlag från ett flertal olika länder. Under kvällen fick vi också höra äldre ungdomar som underhöll oss med modern jojk och samisk trumma. Det kändes mycket påtagligt att sydsamisk kultur hade en given plats inte bara i de äldres liv utan också bland barnen

och ungdomarna i Tärnaby sameskola.

Dagen efter började *Gielebiesie* som skulle ge ungdomarna möjlighet att använda sydsamiska med varandra medan de deltog i spännande lägeraktiviteter av olika slag. Det var det första lägret i sitt slag för sydsamiska skolungdomar i Tärnaby och om intresse finns hoppas man kunna fortsätta med sådana språkbadsveckor även i framtiden.

Rapporter från lyckade språk- och kulturprojekt från Norge och Sverige, glada och förväntansfulla skolbarn, engagerade lärare och annat språkfolk och därtill ett otroligt fint fjällandskap som badade i sensommarsolen gjorde att man som konferensdeltagare kände sig både stimulerad och hoppfull inför framtiden. Det finns många som bryr sig om de mindre språken, många som känner glädje i att arbeta för språkbevarande och flerspråkighet. Som den mamma och farmor till flerspråkiga barn och barnbarn som jag är åkte jag från konferensen med lätt hjärta.

Adresser:

Tema Modersmål –

<http://www.modersmal.net>

Växelvis på modersmål och svenska och Ge ditt barn en gåva kan beställas hos Myndigheten för skolutveckling (Kommer ut senare i höst)

<http://www.skolutveckling.se/publikationer/>

Sameskolstyrelsen –

<http://www.sameskolstyrelsen.se>

Sofia Distansundervisning,

<http://www.sofiadistans.nu>

Artiklar till denna spalt välkomnas varmt!

Skriv till Samspråk/Leena Huss, Källarbäcksvägen 13, SE-75752 Uppsala eller epost: Leena@Huss.se

Utsikt över Laxfjellet.

Att resa bort och hem

Min make fick en inbjudan att, i egenkap av generalsekreterare för Riksföreningen Sverigekontakt, vara med i Växjö, dels på firandet när SWEA-grundaren Agneta Nilsson fick mottaga priset som Årets Svensk-amerikan av Vasaorden av Amerika, och dels på firandet av Minnesota-dagen i Svenska Imigrantinstitutet. Jag fick följa med på de intressanta dagarna.

Agneta har skapat ett nätverk bland svenskor som numera täcker 35 länder och har 9000 medlemmar. Det finns bara en enda betald tjänst, allt annat arbete är frivilligt bland kvinnor som vill hjälpa varandra i främmande länder och vid återkomsten till Sverige samt värna om det svenska språket, svensk kultur och svenska traditioner. Jag är själv en av dem som tacksamt tagit emot tips och guidning av Sweor då jag kommit till nya länder. Det är oerhört tidsbesparande att få ta del av andras erfarenheter av skolor, läkare, tandläkare, barnvakter och om hur man kan hitta jobb – en väldig generositet bland medsystrar som hjälper nykomlingen att snabbt finna sig tillrätta. Sweorna besitter kunskaper inom de mest skilda områden och de är faktiskt en maktpotential som numera tas på verkligt allvar av både företag och ambassader ute i världen. SWEA är inte en kaffedrickande klubb som man ibland får höra. Bland stöttande SWEA-systrar får man lätt vänner och har alltid enormt roligt. Sweorna sprider kunskap och glädje. Agneta Nilsson är i högsta grad värd sitt pris!

På Svenska Emigrantinstitutet talade Ulf Wickbom om emigrationen från Öland vid det förra sekelskiftet. Vi är nog många som tänker på Småland som det stora utvandrarskapet, men vi fick lära oss att ifrån norra Öland utvandrade också en mycket stor andel av befolkningen. Oftast hade emigranterna inte för avsikt att stanna i Amerika utan att jobba ihop pengar och sedan åka hem och köpa tillbaka de gårdar som de på grund av svåra tider fått lämna. De ville bevara det gamla och gjorde det ofta när de samlat ihop sin slant.

Jag tänkte på vår egen familj som lämnade Sverige 1974 och inte återkom förrän efter 27 år. Det var på annorlunda villkor vi lämnade. Inte led vi av vare sig svält eller guldfeber – det var nog snarast längtan att få komma ut till spännande länder och att förhoppningsvis kunna göra nytta där. Vi ansåg att det skulle vara bra för både oss och barnen att få vidgade vyer, språkkunskaper och nya kontakter. Vi var rekryterade till FN genom SIDA och i förberedelserna ingick

att även vi medföljande familjemedlemmar informerades väl. Barnen och jag fick ta tåg till Stockholm där vi fick se på bilder och kartor, smaka på exotiska frukter och förberedas på att vi skulle se annorlunda ut och säkert väcka uppseende bland afrikanerna. Våra resor skedde bekvämt med flyg, vi mottogs väl och hade arbete som väntade. Det blev 27 år i sju olika länder. Det var mycket lärorikt, inte alltid lätt, men givande för både oss och våra fyra barn. Ingen av oss skulle vilja ha det ogjort.

För två år sedan kom vi hem. Den här gången var det inte på semester utan för att återflytta till vårt hus och leva i Göteborg! Ingen berättade om hur det skulle bli att återvända. Det skulle väl inte behövas! Vi var ju svenskar, hade bostad, släkt och vänner i Göteborg och talade svenska. Då var det väl bara att koppla på där man lämnat. Man stiger dock inte ner i samma flod två gånger och vi upptäckte alla att hemflyttandet var svårare än utflyttningen. Landet har ändrats naturligtvis och man själv med – divergerande vägar!

Sverige är ett underbart land, rent vattnet, ren luft och utrymme, det kanske lyxigaste man kan önska sig då man levit i länder där just detta saknas. Men man passar liksom inte in, känner inte riktigt igen sig. Alla har så mycket med sitt och de okonventionella umgängesformer som vi lärt oss att uppskatta finns inte. Vi saknar iraniernas gästfrihet – alltid öppna dörrar – och afrikanernas stora sociala kompetens och humor. Här måste man nästan först städa i byråldorna och sedan bjuda mycket långt i förväg för att kunna träffas. Samhället är mera åldersuppsplittrat än vad vi vant oss vid. Tempot har också hårdnat och våldet har ökat. Naturligtvis är detta ett faktum överallt – vi lever i en globaliserad värld – men faktum är att jag är mera rädd när jag går ut en kväll i centrala Göteborg än jag någonsin varit då jag gått i centrala Rom under de 12 år vi bott där.

Man dricker "latte" som här betyder kaffe med mjölk, man äter kebab och pizza, man talar alla möjliga språk. Man kan köpa mat från olika exotiska länder i nästan varje kvarters ICA-butik. Utanför vårt köksfönster där vi förr mest såg toppluvefolket jogga förbi eller hundägarna gå, skriker nu beslöjade kvinnor med raka ryggar. De bor här, de talar svenska och hela gatubilden har ju förändrats så mycket att man får nypa sig i armen för att förstå var man är. Man känner inte igen sin hemstad rent fysiskt heller. Mycket ny och spännande arkitektur har förändrat den stadsbild man mindes.

Genitivapostrofer och särskrivning av substantiv blir allt vanligare.

Man märker också snart att man talar ett närmast arkaiskt språk. Anglicismerna haglar, många nya ord får man lära sig som glosor. Lärorikt är att lyssna på ungdomarna när de talar i sina mobiler, för är det någon som trodde att svenskar är blyga så är blygheten som bortblåst åtminstone när man har en mobil i handen. Man ringer ohejdat och överallt. Börjar alltid, förstås med att lokalisera varandra. Typ, jag är på sjuans buss typ, och sedan får man veta allt – om festen varit fett kul, om det var en snygg "guss" man träffat. Ö- och Ä-ljuden har blivit öppnare. Min svärmor som var från Stockholm sa "eta" för äta, men mina barnbarn som nu bor där säger "äääta", vissa possessiva pronomen verkar vara på uttåg: "Han gick in i hans bil" i stället för "i sin bil" – det är inte så noga, och genitivapostrofer från engelskan flaxar runt överallt på butiksskyltarna. Ibland reser man ragg som gammal svensklärare, men inte skall man väl vara en bakåtsträvare. Det blir säkert väldigt spännande att börja ett nygammalt liv i Sverige! Sweorna är som störst i själva Sverige, det kan verka märkligt men faktum är att de har en stor funktion att fylla här bland oss alienerade svenskor som kan ha svårt att få komma in i de hårt hophållna svenska grupperna.

Ha en bra dag!!

Karin Björkman

Svenska Mammors Språkläger 2006

Tänk dej att få skriva ditt eget filmmanus och vara skådespelare i din egen film. Det är just vad barnen på Svenska Mammors Språkläger 2006 gjorde.

Det är åter dags för det enda språkläget i sitt slag att gå av stapeln. Resande till Hotell Edgar och Sölvesborg kommer svenska och halvsvenska barn från hela världen. Som första uppgift får barnen att rita och måla sina länders flaggor och sätta upp dem i matsalen. Där hänger nu flaggor från England, Irland, Frankrike, Kanada, USA, Haiti, Jamaica, Schweiz & Norge. På väggen står en skylt där det står: "Vi pratar: Franska, Engelska, Tyska, Norska & Kreol men tillsammans pratar vi SVENSKA!"

Detta året är det en hel del "gamla" ansikten som dyker upp där på Hotell Edgars farstutruppa men också en hel del nya mammor och barn, till och med en Mormor kom med. Mammorna och barnen blir för dessa dagar i Sölvesborg som en stor familj som kommit tillsammans i en fristad. En fristad där allt som betyder något är just vår kärlek till våra barn, vår egen bakgrund, vår kärlek till Sverige och svenskan.

Alla kommer vi från olika förhållanden, olika länder och olika tider i livet. Men det som förenar oss är just vårt val – att ge våra barn vårt språk och med det tillgång till en del av oss själva som annars inte kunnat ges till barnen.

Barnen får uppleva saker som vi upplevde som små. T.ex. så är det en hel del av barnen som är helt främmande för att bada nakna på stranden. Men den som vill får göra det och en hel del söker fram sin "svenska sida" inuti sej själva och slänger sina kläder och hoppar i havet där i Sölvesborg.

Dagens ord som barnen får kvällen innan pluggas både kväll och morgon. De relaterar till saker som vi skall lära oss den dagen. Vi går på studiebesök till stans bageri, till en tidningsredaktion och vi får ett helt underbart besök av Mats på Sölvesborgspolisen. Under hans vistelse med oss så kommer det fram att inget av barnen hade tidigare sett en riktig svensk polis. Tänk va! En så naturlig sak för barn att se en polis men våra hade aldrig sett en svensk sådan. Att Mats sedan sa ja till att medverka i filmen som barnen skrivit och spelade sej själv där gjorde ju inte saken sämre precis.

Vi förenar nytta med nöje och mammorna får en barnfrikväll då kocken Ken har lagat en utsökt middag. Barnens nöje blir svensk filmvisning med popcorn & pyjamas! Kan det bli bättre.

De stora barnen och flaggorna.

Vi Mammor får uppleva mycket känslor och en av oss detta året är faktiskt en mamma som är som våra barn. Lotta, hon är uppvuxen i England men med svensk mamma. Du hör inte ens en brytning och när Lotta sista dagen genom tårarna säger att hon "Hittat hem!" då vet du att vi alla är på rätt spår. Alla vi andra mammor förstår att vårt val att ge våra barn tillgång till svenskan och till oss – hela oss – är något som kommer att påverka dem för resten av livet.

Vad som första dagen, precis som förra året, varit en salig blandning av språk var sista dagen ett helt svenskt läger. Med oss hem i bagaget har vi Mammor fått mycket matnyttig information om flerspråkighet och en trygghet i gemenskapen med andra i samma situation. Vi fick mer skin på näsan & har styrkt vår förvissning om att vi gör rätt även om det ibland kan vara svårt och i bland t.o.m. kan ifrågasättas.

Våra barn hade fått ett utökat ordförord, större självsäkerhet, nya vänner, otroliga minnen och kulturella och sociala beteenden som de fått utveckla i lugn och ro bland barn som är i samma situation.

Polis Mats med några av barnen.

Och så var det den där filmen! "Hotell Edgar & tjuvmysteriet" har vi ju alla med oss i bagaget – bokstavligt talat som ett minne för livet!

Svenska Mammors årliga språkläger är det enda i sitt slag i världen. Det enda språkläger som vänder sej till utlands-svenska barn. Det drivs i samarbete med Svenska Mammor och Hotell Edgar.

Sponsorer till språkläget är Riksföreningen Sverigekontakt www.sverigekontakt.se samt Folkuniversitetet i Kristianstad <http://www.folkuniversitetet.se/templates/ort.aspx?id=2473> Sverigepaketet www.sverigepaketet.se Tre Sandberg (Spöket Laban) www.spoketlaban.se Gunilla Ladberg www.ladberg.pp.se Raben & Sjögren www.raben.se I.me.my www.imemy.se

Mer information om språkläget, flerspråkighet, hur du bibehåller svenskan samt information för svenska Mammor och pappor som bor utomlands besök www.svenskamammor.com

Vi vill passa på att rikta ett stort tack till Riksföreningen Sverigekontakt för ert stöd! TACK!

Michelle Cadeau

Mitt Sommaräventyr

Introduktion

Hej, mitt namn är Emma Tillfors. Min mamma är iranska och min pappa är svensk. Jag har ett svenskt pass så jag är mer svensk än någonting annat. Jag pratar engelska och franska, men inte så mycket svenska därför att jag bor i Commugny utanför Genève i Schweiz och går i den Internationella Skolan – La Chataigneraie i Founex. Min pappa vill absolut att jag ska lära mig svenska. Jag har gått på en svensk kompletteringskurs en timma varje vecka i 4 år men jag har inte lärt mig så mycket. Min svenska fröken har för många barn och brydde sig inte om mig, så jag lärde mig ingenting. Det var därför, med lite hopp om att jag skulle lära mig svenska och lära mig att segla och att bada i saltvatten fast det finns maneter, som min pappa anmälde mig till Sparreviken. Jag vill så gärna lära mig svenska så att jag kan prata med min farmor som är 93 år. Pappa berättade för mig att det var en flicka som pratade franska som också var anmäld till lägret. Hon heter Shayla Emblad. Hon hade också bott i samma by, Commugny, som jag bor i. Min pappa känner också hennes morfar. Så fast jag var lite rädd och nervös visste jag att det fanns åtminstone en flicka som jag kunde prata med.

I Sparreviken

När jag kom till Sparreviken den 8 augusti, två timmar försent för att jag måste gå till en tandläkare, kom tre flickor springande emot mig. En flicka sa: "Hej, jag heter Shayla". De var jättesnälla och ville veta allt om mig. De andra två hette Bea (Beatrice) och Elsa. Vi bodde i samma backlag (hus).

Till det Stora Sommarlägret hade nästan 80 barn redan kommit. Vi bodde i backlag eller små hus. Barnen som var mellan 11 och 14 år var för det mesta från Sverige, men det var många som kom utomlands ifrån. Det var också en väldigt massa ledare som var högst 20 år gamla. De var som ungdomar är mest, en del med rakade huvuden och ringar i öronen, som skrämde vettet ur mina gammalmodiga föräldrar. Men dom var riktigt snälla och hjälpsamma och sa hela tiden till mig: "Prata svenska, Emma!"

Mina tre ledare hette Jon, David och Lisa. Lisa pratade perfekt franska, så hon kunde hjälpa mig om jag inte förstod.

En vanlig dag i Sparreviken började 8.45 när vi blev väckta. Vi gick till flaggstången där vi hade ett möte. Efter det åt vi frukost i Skeppet (matsalen). Till frukost fick vi gröt, flingor med mjölk eller smörgåsar. Efter frukost hissade vi alla flaggorna från de länder vi kom från. Sen

Emma med sina nya kompisar.

hade vi lite tid för oss själva. Då spelade jag pingis med Shayla. Sen seglade vi. De båtar som vi seglade kallades för jigggar. De hade ett storsegel och en foc. Det var tre barn och en ledare i varje båt. Första dagen kapsejsade vi på vilje. Jag satt mest vid rodret och vi lärde oss att kryssa, länsa, slöra och förstås att segla med halv vind. Vi seglade fram till lunch. Efter lunch hade vi lite tid för oss själva. Då badade vi och sen gjorde vi BLA – backlagsaktivitet. Som t.ex. när vi kastade Albert, en av ledarna, i vattnet. Vi hade också "Tur i ledaren". Med det menades en tävling där vi ställde en fråga till en ledare, som t.ex. vilken färg har du på din tandborste. Det backlag som kunde svara rätt på flest frågor vann. Mitt backlag vann aldrig. Det gjorde backlaget "Nya Elfsborg", som alltid vann.

Omkring klockan 6 åt vi middag. Jag gillade bäst pytt i panna och förstas hamburgare som vi fick till lunch ibland. På kvällen pratade vi med våra ledare och dagen avslutades med att vår ledare läste ur en bok när vi låg i våra sängar.

Vad jag lärde mig i Sparreviken under de två veckorna vi var där

Jag kan inte tro att jag har lärt mig så mycket svenska – resultatet är vad du läser nu. Och jag kan prata med min pappa och min mamma förstår inte.

Jag har fått så många nya kompisar från Sparreviken, som jag kan skriva på svenska till över MSN. Jag har också lärt mig att säga "skitbra" och "suveränt", som alla sa på Sparreviken.

Jag har lärt mig att bättre klara mig själv. Ta vara på mina saker. Jag har lärt mig att tvätta mina jeans eftersom det inte fanns några tvättmaskiner på Sparreviken.

Jag kan inte tro att jag vågade gå på en hajk, där vi sov ute i skogen och grillade över en öppen eld. Jag har också lärt mig mer om min pappas land. Det var bra och jag är riktigt lycklig. Jag vill tacka mina ledare och alla på Sparreviken för det är med deras hjälp jag lärt mig tycka om segling, svenska och Sverige.

Lägret ligger inbäddat i grönskan.

Mitt möte med Sverige år 2006

Av Friederike Slansky, tysk deltagare i den Internationella Sommarkursen i Svenska som främmande språk, Tjörn, 30 juli – 19 augusti 2006

Jag är för tredje gången i Sverige och ändå finns det nyheter och överraskande egenskaper i detta land som jag inte la märke till när jag var här förra gången. Jag visste till exempel inte att man alltid ska reservera en sittplats om man vill åka tåg. Så stod jag i Malmös centralstation den första dagen och fick veta att det inte fanns någon plats kvar på något tåg mot Göteborg. Men det kom naturligtvis inte på fråga att jag skulle stanna i Malmö över natten; det var helt omöjligt! Alltså steg jag på det närmaste tåget mot Göteborg och ingen störde sig på att jag inte hade reserverat. Men min egen panik var stor!

En konstig sak som förvånade mig var den svenska kaffeförbrukningen. Om jag trodde att jag redan hade varit en härdad kaffetant så skulle jag få tänka om: Det finns i alla fall någon som dricker mer kaffe än jag – en vanlig svensk! Jag undrar hur de klarar sig i de stora företagen i Sverige om alla vill ha fikarast varannan timme. Hur orkar de arbeta effektivt? Trots detta gillade jag också fikarasterna, därför att de saktar ned livets hastighet. Det tycks vara ett fint och nyttigt sätt att leva och att glädja sig däröver.

Visst kommer jag att sakna den svenska livsstilen. Denna betyder för mig att man lever sakta och lite grand tyst, vilket inte betyder att vara ensam eller envis. Men man rättar sig efter naturen, efter årstiderna och vädret. Man tillbringar mycket tid ute; man har i bästa fall en vacker trädgård och lagar själv odlade grönsaker och frukt. Det låter lite som Astrid Lindgrens barnboksvärld, men svenskt vardagsliv verkar inte heller lika allvarligt och förbittrat som det ofta verkar i Tyskland. Kanske har jag inte levat här tillräckligt länge för att veta hur det verkligen är, men varför skulle jag inte få behålla min naiva, lilla barndomsdröm?

Dessutom finns det massor av bra filmer, bra deckarförfattare, de bästa barnböckerna överhuvudtaget och väldigt god mat här i Sverige. Okej, låt oss glömma de små felstegen som surströmming eller tuggtobak – alla ska ha sina laster. I allmänhet trivs jag väldigt bra i Sverige.

Under dessa tre veckor på Billströmska folkhögskolan har jag inte bara lärt mig

Lektion pågår.

många nya svenska ord men jag hade också roliga upplevelser med de andra kursdeltagarna. Den andra dagen klättrade vi till exempel upp på berget "Hartippen" och beundrade det vackra landskapet. Men det fanns ingen väg tillbaka! Vi kunde inte hitta någonting värt att kallas en väg eller bara en led. Så fick vi glida, krypa och hoppa ner och hamnade på en köäng! Korna var jättenyfikna på att se vad vi gjorde i deras gräs. De kom närmare och vi sprang bort. Vi var allihopa nöjda att nå skolan äntligen, men vi var också smutsiga som om vi hade badat i jorden, eller hur? Jag tog med mig två fästingar som souvenir. Därifrån hade jag kunnat avstå!

Här gäller det att hålla tungan rätt i munnen.

På väg mot kusligt möte på köängen.

Svenska 1, 2 och 3

Det finns – minst – tre slags svenska. Först naturligtvis svenskan i den gällande yta som heter Sverige, sen den svenska som är relaterad till de stora invandrar- och flyktinggrupperna från 1960-talet och framåt, och så den internationella svenskan, svenska språket i världen.

Ett väl beskrivet språk

Svenskan är ett väl beskrivet språk – från runsvenskan till dagens miljon-svenska/shobreesvenska. Den språkhistoriska indelningen i Runsvenska, Äldre och Yngre fornsvenska, Äldre och Yngre nysvenska omfattar 1200 år. Vägen går från de första runstenarnas lakoniska informationer, via drastiska lagtexter och politiska krönikor, till det moderna normgivandet genom bibelöversättningarna 1527 och 1541 och det litterära språkets framväxt de följande århundradena. På denna väg införlivas också en mängd låneord från andra språk- och kulturkretsar – latinet kom tidigt med kristendomens införande, lågtyskan under medeltiden i samband med handel, stadsbyggnation- och administration, franskan under 1700-talet för att beskriva konst och litteratur, mat och dryck, kläder och savoir vivre. Och så engelskan, fortfarande under import i svenskan liksom i övriga språk, betecknande sport och musik, teknik och kommunikationer.

Just nu påverkas svenskan förstås – i synnerhet i ungdomsspråket – av alla de nya språken: turkiska och spanska, de sydslaviska språken, arabiska och farsi och alla de övriga 150, och denna storstadsmix har flera beteckningar – Rinkebysvenska, shobreesvenska, miljon-svenska.

Utbildningens svenska

Svenskundervisningen inom det högre utbildningsväsendet tog från början modellerna från latinundervisningens grammatik- och språksyn. Regler, paradigm, grammatiska strukturer, dvs. kunskap OM språket svenska. Litteraturen hade litet utrymme. På lägre stadier var från mitten av 1800-talet det heltäckande läromedlet Folkskolans läsebok normen. Den var berättande och litterär – omfattade alla skolämnen, historia, naturkunskap, religion, litteraturhistoria, och den förmedlade den för tiden rådande etiken och moralen. Mina studenter brukar häpna över språkets utmanande svårighetsgrad – inte mycket till progression, men ett respektfullt förmedlande av kunskap.

Ramar och regler

Det finns ingen språklag som reglerar svenska språket. Istället ett antal kraft-

Ur en ABC-bok från 1842 som ingår i Göteborgs Stadsmuseums skolsamlingar och som ingår i den virtuella utställningen som började den 16 september (www.abc.stadsmuseum.goteborg.se).

fulla rekommendationstexter och riktlinjer och en pågående diskussion, relaterad till dels den lag som reglerar de fem inhemska minoritetsspråken (finska, meänkieli, jiddisch, romani, samiska), dels regelverket kring de över 100 övriga modersmålen i svensk skola och dessutom den debatt som förs om engelskans roll och funktion i synnerhet inom högre utbildning och forskning; svenskan måste försvaras inom vissa forskningsdomäner, framförallt naturvetenskap och medicin. En ny myndighet är på gång: Svenska språknämnden som språkvårdsenhet ingår från 1/7 i en större språkmyndighet och kommer att heta Språkrådet, och dit förs också Sverigefinska språknämnden, regeringkansliets klarspråksgrupp samt experter på minoritets- och teckenspråk.

Vem bestämmer om svenskan? Svens-

ka Akademien, Svenska Språknämnden/Språkrådet, Tekniska Nomenklaturcentralen – och alla brukare. Det finns många rekommenderande riktlinjer: SAOB, Svenska Akademiens ordbok, är den tyngsta och mest omfattande, SAG (Svenska Akademiens grammatik) kom för några år sen, SAOL, Svenska Akademiens ordlista, med start 1874, numera uppdaterad ungefär varje decennium omfattande ca 160.000 ord – utkom nyligen med sin trettionde upplaga och möttes med stort massmedialt intresse, framförallt på de 10.000 nya orden. *Keff* (dåligt) och *guss* (flicka) vållade mest diskussion, inlånade från det multikulturella ungdomsspråket, men bland nyheterna fanns också *jihad*, *blogg*, *chatt*, *chip*, *långlördag*, *rätvisemärkning*, *mortadella*, *rucola*, *ekoby*, *karaoke*, *fågelinfluen-*

sa, svenne och pixel. En del ord förlorade sin position, ca 5500 utmönstrades – *sjalaspis, fejdlysten, njugghänt, koafför, admittera, fagerlockig* hör till dessa. Många franska 1700-talsinlån försvann, de hade inte riktigt adapterats till stavning och stilnivå.

Svenska som andraspråk

Nils-Erik Hansegårds bok *Tvåspråkighet eller halvspråkighet* startade 1968 den moderna tvåspråkighetsdiskussionen i Sverige. Hans utgångspunkt var Tornedalen och gränstrakterna mellan Sverige och Finland och den språkliga problematik och variation som funnits där i sekler. Tyvärr kom isynnerhet begreppet ”halvspråkighet” att röra till diskussionen – istället för att se att man kan ha funktionsdifferentiering i parallella språk kom det ofta att få beteckna ett tillstånd som tvåspråkiga kunde fastna i. Men boken satte igång diskussionen om svenskan i relation till alla invandrarpråk. Ett nytt synsätt på svenskan och språkinläring krävdes i takt med att allt fler grupper med modersmål, som svenskt utbildningsväsen och offentligt liv aldrig hade varit i närheten av, tog plats och behövde kunskaper i svenska språket.

I mitten av 70-talet tillkom hemspråksreformen och redan tidigare hade nya begrepp och koncept uppkommit: Svenska för invandrare – sfi – och svenska som andraspråk, sv2. Sfi omfattade också pragmatiska medborgarkunskaper för vuxna, medan sv2 var det språk som barnen med annat modersmål skulle använda för inläring i den svenska skolan, tillsammans med sitt förstaspråk.

Nya forskningsfält och utbildningsinsatser

Forskningen fann nya fält och ny terminologi: interimsspråk, kontrastiv analys, interferens, språktypologiska förhållningssätt, tolkning, kommunikativ kompetens. Man började framhålla utomlingvistiska varianter i samband med inläring – trygghet, identitetsskapande, meningsfullhet. Metoder och begrepp som språkbud och språkdränkning började diskuteras, och skillnaderna med undervisning **om** och **i** och **på** målspråket.

Metoddebatterna, diskussionerna om mixen mellan svenska 2 och modersmål, lärarutbildningen och skolämnets utformning var intensiva och bytte ofta fokus. En lärarutbildning i svenska som främmande språk i Sverige började redan under 70-talet, men fann sin form drygt ett decennium senare. Ämnet omfattade en mängd delkurser som t.ex. språktypologi, -psykologi/-inläring, fonetik med brytninganalys, uttalspedagogik, ett invandrarpråks struktur (finska och turkiska var vanliga kontrasterande exem-

pelspråk p.g.a sin utpräglade annorlunda med agglutinerande typologi), men också samhällsinslag som ”invandrar-kunskap”, ”kontrastiv kulturkunskap”, alfabetisering och socialantropologi.

En ny skönlitteratur

En annan aspekt på svenska som invandrarproducerat språk är den begynnande omfattande litteraturen av författare med annan kulturbakgrund: Theodor Kallifatides var först, sen Alexandra Pascalidou, Marjaneh Bakhtiari, Mustafa Can, Mehmed Uzun, Li Li, Rawia Morra, Ana Valdes, Jonas Hassen Khemiri – listan kan göras lång.

Svenskan i Världen

Till slut den internationella svenskan – som egentligen i sin tur är två olika varianter, dels svenska som främmande språk, dels svenska som modersmål i världen. Distributionssätten är mångahanda: 200 universitet, ett stort antal Volkshochschulen i Tyskland, kvällskurser och språkinstitut, skolor i Norden, gymnasier i Balticum, Polen, norra Tyskland. Modersmållsvenskan förmedlas via de svenska skolorna utomlands, genom klasser eller grupper i Europaskolorna eller internationella skolor. De svenska lektorerna sänds ut från Svenska Institutet, SI; övrig undervisning och mycket av lärarfortbildningen har stöd av Riksföreningen Sverigekontakt, som var den organisation som allra först sände ut lärare till universitet i världen..

Nya språkliga aspekter

När det gäller svenskan som andraspråk/svenska för invandrare i Sverige så har de kontrastiva elementen fokuserats. Svenskan i världen ställer delvis andra krav: Vilka märkvärdigheter i svenskan måste poängteras? Prosodin, så oregelbundet ryckigt sjungande med tryck och längd och emfas och olika slags accenter, bestämdhetens konstruktion, de många deklinationerna, ordföljden, det svårförutsägbara med *en/ett*, kongruensböjningen. Men det är ju också så att argumenten för främmandespråkskunskaper i hög grad är kulturella – man vill ha tillgång till ett visst språkområdes texter, artefakter, beteendemönster, tankemönster – eller resurser.

Läromedel för Världen

Den vanligaste läroboken för nybörjarsvenska i världen är den av Svenska Institutet utgivna ”Svenska utifrån”. Den togs fram för 15 år sedan och det är intressant att se dess uppbyggnad utifrån vanlig språkinlärningsprogression och med kommunikativ kompetens som pragmatiskt mål. Omslagsbilden är värd att kommentera: En Lucia, ett kullager,

en röd stuga komplett med björk, Stockholms stadshus, knäckebröd, dalmas + fiol, flagga, majstång, älg med gran, fjäll, midnattssol, runsten, virkesavverkning – och Boforskanon!

Men därutöver är faktiskt läromedelsutbudet imponerande – SI:s läromedelsförteckning omfattar mängder av textböcker, realia, grammatikor, metodikböcker, ordböcker, frasordlistor, sångböcker, antologier, AV-material som band med hörförståelse och uttal, musik och talböcker, videofilmer och spelfilmer.

Och sen då?

Forskning om den internationella svenskan har ännu inte kommit igång. Ett förslag av vår ordförande Bo Ralph om svensklektorsanknytning till ett hemmauniversitet, så att erfarenheterna från utlandsundervisningen skulle kunna systematiseras, understöds av SI, men genomförandet väntar.

Den internationella svenskan är dock aktuell på ett annat plan: Regeringen har tillsatt en utredningskommitté som skall se över svenskundervisningen i utlandet och formulera stödmål av olika slag. Arbetet skall vara klart våren 07.

Och så har äntligen debatten om en svensk litteraturkanon tagit fart igen!

Ulla Berglindh

Kom ihåg

medlemsavgiften
150 kr för enskild
200 kr för makar
pg 40580-3
bg 420-5670

Tack

Tidning utgiven av Riksföreningen Sverigekontakt. 93:e årgången. Besöksadress: Dicksonsgatan 6. Postadress: Box 53066, SE-400 14 Göteborg. Tel. 031-81 86 50
Telefax 031-20 99 02. e-post info@sverigekontakt.se
Postgiro 4 05 80-3. Bankgiro 420-5670. Ansvarig utgivare: Bo Ralph. För ej beställda manuskript kan redaktionen ej ikläda sig ansvar. Lösnummer pris 7:50.

Mediaprint Uddevalla AB, 2006

Trendigt med svenskan!

I Helsingfors öppnades just en lyxkrog som heter *Den Kungliga Klubben*, två nyöppnade modeaffärer har i sin tur fått namnen *Hundpark* och *Åker*. Vad är nu detta? Finlandssvenska företagare? Nej, helt finskspråkiga som enligt Hufvudstadsbladet (11 augusti) argumenterar för sina val så här: "Svenska lät fräscht!", "Man har börjat uppfatta engelskan som ett ganska töntigt reklamspråk. Svenska är trendigare!", "Stockholm som modemetropol är trendigt och svenska ord likaså". En sådan artikel fick en semestrande svensklärare att hoppa högt lagom före skolstarten! Det brukar nämligen vara ganska impopulärt med svenskan i finska skolor och man har fått jobba hårt för att motivera sina elever att läsa svenska. Så ursäktar sig också Pasi Mäenpää, doktor i sociologi, i samma artikel: "Även om vi läser svenska i skolan är det ju ganska illa ställt med våra kunskaper. Många gånger känns det att vi kan engelska bättre." I slutet av artikeln motiverar en företagare sitt val så här: "Svensktrenden handlar om att desarmera något som Finland länge haft ett komplext förhållande till."

Ja, Finland har ju en lång gemensam historia med Sverige, från 1323 till 1809, och under den tiden var svenskan det of-

ficiella språket och hade högre status, medan de som bara kunde finska hörde till de lägre samhällsklasserna. Någon "klassresa" kunde man inte göra under den svenska tiden utan att kunna svenska. Finskan fick sitt officiella status först mot slutet av 1800-talet. Det är den historiska förklaringen till mindervärdeskomplexet hos många finskspråkiga när det gäller svenskan.

Men idag är ju situationen en helt annan, Finland är ett demokratiskt, tvåspråkigt land där alla får utbilda sig på sitt modersmål och lära sig det andra inhemska, dvs. svenska/finska. På så sätt har alla lika möjligheter i ett tvåspråkigt land. Vi kan vara stolta över våra språk och våra prestationer och borde faktiskt redan kunna totalt glömma det där komplexet. Kanske den här nya trenden nu äntligen vänder ett nytt blad i Finlands historia!

Hur brukar jag motivera mina motstridiga elever då? Till exempel så här:

Motiv 1: När man lär sig svenska får man en massa ord "gratis" ur finskan och så blir man medveten om sin egen nordiska identitet. Redan fr.o.m. 500 e.Kr. och i synnerhet på medeltiden ända

till slutet av 1800-talet påverkades finska språket mycket starkt av svenskan. En klar majoritet av lånorden i finskan kommer just från svenskan, över 4000 lånord. (Kaisa Häkkinen: *Nykysuomen etymologinen sanakirja*, 2004)

Motiv 2: Med bra baskunskaper i svenska i skolan kan man också välja att studera vid svenskspråkiga högskolor och få både yrkesutbildning och språkkunskaper på en gång.

Man har större möjligheter att komma in på den linje man är intresserad av om man har flera skolor att välja mellan. Det är många som har haft framgång vid svenska högskolor t.ex. i Sverige.

Motiv 3: Om man kan svenska har man ett trumfkort i arbetslivet. Man kan söka och få jobb i hela Norden. Enligt den nya språklagen (2004) måste man i Finland kunna få service på sitt eget modersmål, på banken, posten, sjukhuset, domstolen osv. Ett ökande antal svensk-finska fusioner i företagslivet är ett faktum idag. En svenskkunnig arbetsökande har klart bättre möjligheter att få jobb i ett tvåspråkigt Finland.

Motiv 4: Vilket fantastiskt svenskt kulturutbud man kan ta del av! Som svenskkunnig kan man njuta av svensk litteratur, svenska TV-program, pjäser, filmer. Man kan lyssna på svenska visor, hålla sig à jour via svenska tidningar, radioprogram och webbsidor. Svenska språket är vackert, melodiskt, vokalrikt och har just de rätta orden att uttrycka våra nordiska känslor och tankar med.

Motiv 5: Vilket lockande sällskapsliv väntar dig!

Med svenskan i bagaget kan man lättare få vänner i Norden, kanske till och med förälska sig och gifta sig med en! Man kan ta del i nordiskt samarbete, föreningsliv, sportevenemang, sjunga snapsvisor, allsång, Bellman osv.

Motiv 6. Med svenska språket kan livet få mervärde!

Enligt statistiken lever finlandssvenskarna längre och lyckligare än vi finskspråkiga. Jag tror att man får en varmare och mjukare inställning till livet med svenskan. Det är ju allmänt känt att svenskarna sjunger i dur medan finnarna tiger i moll.

Asta Rauhala, Åbo

A-svenskagruppen från Kuppis gymnasium, Åbo, på rundtur i Stockholm i april 2004 med Marja-Leena Niitemaa och Asta Rauhala. De är alla motiverade och glada eftersom de valt den långa lärokursen i svenska.

Ny kurs i svenska på Handelskammaren i Brasilien

På Svensk-brasilianska Handelskammarens kontor i São Paulo träffas numera regelbundet ungefär 25 stycken nybörjarstudenter i svenska språket. Kursen kom till som ett led i Handelskammarens beslut att utöka sina kulturella och sociala aktiviteter och kan nu få en fortsättning i flera brasilianska städer.

Efter ett beslut under 2005 separerades Handelskammarens och Exportrådets verksamheter i Brasilien, vilket innebar en något annorlunda inriktning på Handelskammarens arbete. Tidigare hade det nästintill uteslutande bestått av konsultarbete och service till medlemsföretagen. I och med separationen vidgades arbetet till att omfatta olika typer av kulturella och sociala projekt, där ett av de första stegen varit att starta en kurs i svenska språket, som blivit en formidabel succé.

Oprövad mark

”Eftersom vi inte hade någon som helst erfarenhet av den här typen av verksamhet var det svårt att föreställa sig att intresset skulle visa sig så stort för att läsa svenska på Handelskammaren. Nu visade det sig att kursen passar perfekt in i vårt arbete och har skapat en alldeles ny typ av mötesplats”, säger Peter Johansson, projektledare på Handelskammarens kontor i São Paulo. ”En av Handelskammarens uppgifter är att skapa nätverk och intressanta möten för att utveckla företagets affärskontakter. Kursen har visat sig vara ett excellent sätt att skapa dessa möten och vi sammanför allt från utbytesstudenter till företagsledare, journalister och andra allmänt intresserade av svensk kultur”, fortsätter han. Eftersom de svenska företagen i landet anställer omkring 40 000 personer finns det där en god rekryteringsbas för studenter, förutom universitet och andra institutioner med kontakter med Sverige och svenskar.

Explosionsartad utveckling

Kursen baseras på den så kallade Callanmetoden, vilken lägger stor vikt vid elevernas utveckling av det talade språket, och leds av Mikael Larsson, som också äger en egen språkskola i São Paulo. Efter litteraturstödet från Sverigekontakt i form av böcker ur serien ”Svenska utifrån” kommer den att arbetas in i kursen och även att användas vid utvidgningen av kursen till att omfatta alla städer i Brasilien där Handelskammaren har repre-

Handelskammarens lärare, Mikael Larsson, och några elever.

sentanter, vilka i nuläget, förutom huvudkontoret i São Paulo, är Salvador, Rio de Janeiro och Curitiba.

”I Curitiba har vi redan klart med en lärare och kör i gång med undervisningen i början av september. Så fort vi hittat lämpliga personer för undervisningen i de andra städerna kommer vi även att starta där så snart som möjligt”, förklarar Johansson. Planerna innefattar även att använda kurserna för att göra evenemang kring festligheter som Lucia, jul och midsommar samt arrangera filmfestivaler och utställningar med svenska teman. Tanken har aldrig varit att göra en språkskola av Handelskammaren utan att använda kursen som en del av den övriga verksamheten, men Kammaren har på kort tid skapat allvarlig konkurrens för de reguljära språkskolorna och planerar redan filialer på andra orter!

Expansionsplaner

Huvuddelen av eleverna läser kursen eftersom de har någon typ av kontakt med Sverige via sitt arbete eller sina studier, men det finns även elever som endast deltar p.g.a. ett personligt intresse eller har svenska släktingar.

Nyttan av att läsa svenska ligger kanske inte främst i att lära sig språket i sig, utan i den kontakt man får med den svenska kulturen genom att lära sig språket. ”En språkkurs passar verkligen in perfekt i en Kammares arbete och planerna är att utnyttja eleverna som en resurs i vårt övriga arbete”, fortsätter Johansson. Idén är att göra evenemang med klasserna kring jul, midsommar och övriga stora högtider. Kanske blir det en kör- eller musikgrupp, filmfestivaler eller någon annan typ av evenemang, men klart är att visioner för hur man kan utveckla elevernas intresse inte saknas.

Peter Johansson, Handelskammaren i São Paulo.

Senaste nytt från predikstolen

Denna text ingår i projektet "Svenskt i Åbo" skapat av historiker vid Åbo Akademi tillsammans med svensklärare i Finland. Bakgrunden är att man insett att utan kunskaper i ett nordiskt språk hamnar de finskspråkiga helt utanför den nordiska gemenskapen både när det gäller arbetslivet och personliga kontakter. Finlands historia före 1809 ingår inte i gymnasiets historiekurser. Inom svenskämnet kan man då i stället visa de finskspråkiga eleverna hur svenskan är en del av deras identitet som finländare genom att belysa hur Finlands historia till mycket stor del är svensk. De historiska texterna i projektet skall demonstrera att Åbo (och Finland) har en flerspråkig historia som berör alla och inte bara finlandssvenskarna. Materialet kommer att läggas ut på Svensklärarnas i Finland RF hemsida

www.suomenruotsinopettajat.fi

Finlands första periodiska publikation utkom i Åbo med början den 15 januari 1771. Åbo med länsstyrelse, domkapitel, hovrätt och universitet var den största staden i den dåtida östra riksdelen. Därför är det helt enligt vad vi kan förvänta oss att tidskriften såg dagens ljus just här i Åbo. *Tidningar utgifne af et sällskap i Åbo* var nämligen strängt taget ingen tidning utan en tidskrift, något som gäller de flesta "tidningarna" som utkom i Finland fram till 1860-talet. *Åbo Underrättelser*, som utkommit sedan 1824, är landets äldsta tidning.

Varje exemplar av de tidningar som utkom lästes av många människor och behöll sitt läsvärde en lång tid efter att numret kommit ut. Men upplagorna var små och tidningarna lästes av dem som hörde till samhällets elit. De flesta vuxna kunde läsa men inte vilka texter som helst. Från och med 1600-talet lärde kyrkan folket att läsa, men för kyrkan räckte det att gemene man lärde sig läsa och kände till innehållet i ett begränsat antal religiösa texter. Det låg inte alls i kyrkans intresse att någon var så skicklig på att läsa att han fritt valde vad han läste eller att han kunde skriva. Hur fick människorna långt in på 1800-talet veta vad som hänt i närmiljön och ute i världen? Till skillnad från oss som läser tidningar eller ser på TV fick man då nyheterna oftare genom örat än via ögat.

Man berättade nyheter för varandra när man möttes på torget i staden eller på bygatan. Sanningshalten i det man fick höra var sedan en annan sak. Precis som nu skvallrades det, och man förtalade varan-

Åbo domkyrka.

dra. Äran var det värdefullaste som både den fattiga och den rika ägde. Därför var det så viktigt att försvara äran och sitt goda namn om de ifrågasattes av någon som spred rykten.

Den som besökte högmässan fick höra Guds ord i en ordrik predikan, men då den var förbi förvandlades predikstolen till någonting helt annat. Nu fick folket i kyrkbänkarna ta del av de kungörelser som prästen läste upp från predikstolen. Det var alltså dags för nyheter från predikstolen, och en forskare har räknat ut att kungörelserna en vanlig söndag räckte ungefär en halv timme. Det tog alltså lika lång tid att läsa upp kungörelserna som de långa nyhetssändningarna klockan halv nio på kvällen räcker i Finlands TV. Prästen var skyldig att läsa upp vad kungen i huvudstaden Stockholm eller länsstyrelsen i Åbo hade sänt. Också vanliga församlingsbor som hade något viktigt att meddela hade rätt att få detta kungjort.

Vi vet inte exakt vilken söndag det skedde, men någon gång i mars månad 1795 lästes en mycket typisk kungörelse från länsstyrelsen upp i S:t Karins kyrka. Den hade sänts och kommit fram till församlingen. I annat fall skulle den inte finnas bland de många bevarade kungörelserna från 1700-talet i S:t Karins kyrkoarkiv som i dag finns på landsarkivet i Åbo. Församlingsborna var måna om att få höra kungörelserna. Om prästen i församlingen var dålig gick man i kyrkan

för att åtminstone få höra nyheterna, d.v.s. kungörelserna. Särskilt mån var man om att få information om sina rättigheter. Kungörelser om de olika krav som överheten ställde på sina undersåtar var av naturliga skäl inte lika intressanta att lyssna till.

Var och en visste sin plats i kyrkan utgående från den bänkkordning som sedan mitten av 1600-talet var gällande i kyrkan i S:t Karins. Kvinnorna satt till vänster om mittgången och männen till höger. Varje gård hade sin bänk. De förnäma satt på de bästa platserna. Ingen fick försumma att regelbundet besöka gudstjänsten.

Ännu i mars var det kallt i den gamla stenkyrkan i S:t Karins. Den kunde nämligen inte värmas upp. Kaminer installerades först mot slutet av 1800-talet. Men man slapp under den kalla tiden den starka lukten i kyrkan sommartid. När kyrkoherde Kristian Kavander, som också var domprost och teologie professor, var ny i församlingen 1789 beskrev han kyrkan som smutsig. Inte bara det. Golvet var ojämnt och bänkarna stod inte i prydliga rader utan snett. Allt detta berodde på att man fortsatte med att begrava en del av dem som avlidit i församlingen under golvet inne i kyrkan. Men från och med mars 1795, så hade man kommit överens, skulle detta upphöra. Det betydde också att man så småningom skulle slippa lukten från liken.

I "allmän kungörelse" från länskansliet

i Åbo den 6 mars 1795 efterlystes arbetsfångan Johan Lindqvist från Åbo. Han hade dömts till åtta års straffarbete på Sveaborgs fästning utanför Helsingfors. Därifrån hade han rymt. I kungörelsen berättas det inte vad han hade gjort för att få ett så strängt straff. Han beskrivs så här för bl.a. församlingsborna i S:t Karins: ”21 år gammal, lång och smal till växten, med ljusa hår, mörkare ögonbryn och ljusblå ögon, samt vid avvikandet klädd uti grå tröja, gamla grå byxor, vita ullstrumpor och skor med gammal hatt på huvudet”.

Var det inte en person som efterlystes kunde det vara en häst. I augusti 1796 fick församlingsborna i S:t Karins höra om en häst som den 25 juli hade stulits från Åbo stads betesmarker. Hästen var värdefull och lika nödvändig i staden som på landsbygden. Den stulna hästen beskrivs som en blekbrun vallack med manen till vänster. Den var tio år gammal och 9 kvarter och 3 tum hög. Hovarna på frambenen var märkta ”A.P”.

Också i de kungörelser som gällde sådana vardagliga saker som försvunna hästar eller en skuldsatt handelsman blev församlingsborna påmind om att de ingick i en större gemenskap. Det svenska riket sträckte sig på 1790-talet inte längre österut än till Kymmene älv, men Egentliga Finland var ändå en del av ett stort rike. Den som rymt i Göteborg hade kanske sökt sig österut över Ålands hav. I en kungörelse från år 1799 efterlystes en Kajsa Lisa Wretling. Hon var miss-tänkt för en stöld på Södermalm i Stockholm men hade inte kunnat gripas. Hade någon i Åbotrakten kanske sett den lilla och magra kvinnan med mörkt hår som gick klädd i en ljusblå tröja och blårandig kjol?

En del av de kungliga kungörelserna översattes till finska och trycktes upp innan de distribuerades till de olika församlingarna. Men länsstyrelsens i Åbo många tryckta kungörelser från slutet av den svenska tiden sändes nästan utan undantag ut enbart på svenska. Så hur gick det då till när de kungjordes i en finskspråkig församling? Man räknade med att prästen översatte kungörelsen för sina församlingsbor. Detta ställde stora krav på prästen. Om det var särskilt viktigt att en kungörelse lästes upp genast den anlant måste prästen klara av att göra en översättning praktiskt taget utan förberedelse. Prästerna var för det mesta tillräckligt skickliga för att klara av att översätta kungörelserna. De behärskade således både svenska och finska språket tillräckligt bra.

I de tjocka buntarna av kungörelser från Åbo finns från år 1795 en raritet, nämligen en kungörelse på både svenska och finska. Hur skulle man komma till

kyrkan nästa gång, i lika färggranna kläder som hittills eller helt i vadmalsträtt? Svaret ges i en kungörelse daterad den 2 april 1795. Här följer som en liten läsövning texten på båda språken och exakt som den trycktes efter en något slarvig korrekturläsning:

Allmän Kungörelse

Som hos Kongl. Maj:t i underdånighet blifwit anmält, at hos Fiscaler och Krono Betjente twifwelsmål upkommit, huru-wida Allmogen wore tillåtit, at efter wan-lig plägsed bruka halsdukar, samt Qwin-nokönet mössor, hufwud bonader och halskläden af Siden och alla slags färger; men Sådant på intet sätt. Genom Kongl. förordningen af den 1 Januarii 1794 blif-wit Allmogen betaget; altså och på det Allmogen icke må för slika obehörige tiltal blått ställas, har Kongl Maj:t i Nåder funnit godt, det böra Fiscaler och Krono Betjente härom förständigas; I an-seende hwartil Jag i underdånigste följe af Kongl.Maj:ts Nådiga befallning, så-dant til wederbörandes efterrättelse all-männeligen Kungöra bort. Åbo Lands-Cancellie den 2 April 1795.

E. G. von WILLEBRAND.

Clas Johan Sacklen.

Yhteinen Ilmoitus

Kuningallisen Maistetin tykönä on edes annettu, että Fiscaleilla ja Krunun palweljoilla on epäluulo ylostullut, kuinga yhteisen kansan olis luwallinen, että totutun tawan jälken saada nautita kaulawaatteita ja waimowäki Myssyjä, pääpu-kuja, ja kaulawaatteita Silkistä ja kaiken[ka]ldaisista muodoista eli färeistä; waan koska senkaldaisia ej ole millän tawalla, Kuningallisen asetuxen kaut-ta siitä 1 päiwästä Tammikuusa 1794 Yhteiseldä kansalda kielty sentähden ja ettei yhteinen kansa mahdais tulla senkaldaisilla sopimattomilla tygöpuheilla rasitetuxi, on Kuningallinen Majestetti armosta löytänyt hywäxi että Fiscaleja ja Kruunun Palweljota tästä wakutta: Jonga tähden minä alimmaisexi seuramisexi Kuningallisen Majestetin armollista käskyä, sen kaldaista asian omaisten jälken seuramisexi olen ilmoitta tahtonut. Turusa MaanCancellisa sinä 2:na päivänä Huhtikuusa 1795.

E.G. von WILLEBRAND.

Clas Johan Sacklen.

*Professor Nils Erik Villstrand
Åbo Akademi*

Sätergläntan

(En artikel som tidigare publicerats i programtidningen ”Siljan Just nu” nr 6, 2006)

På Sätergläntan härskar lugnet och harmonin, här får själen en stunds vila och avkoppling, samtidigt som inspirationen lockar fram kreativitet och skapande. Men visste du att denna oas är en av bygdens mest spännande mötesplatser?

– Folk från hela världen kommer hit, här ges människan möjlighet att stanna upp och låta själen hinna ikapp, säger Karin Holmberg, rektor på Sätergläntan.

Det är vackert som en tavla. Sätergläntan ligger varsamt inbäddad mellan björkar och ängar längs slutningen på Knippboberget. Ställer du dig på rätt ställe sträcker sig blickfånget ända bort till Mora i norr, i andra änden av Siljan. Sätergläntan har anor från 1920-talet, och du tar dig hit längs slingriga grusvägar efter att ha svängt av riksvägen vid den södra infarten i Insjön. Efter att ha parkerat och gått förbi några grånade gamla härbren på höger sida, väntar dig nya upptäckter, vare sig du är här på tillfälligt besök eller tänker förkovra dig inom slöjd och hantverk.

Grundare av Sätergläntan var Elsa och Vilma Långbers, som redan på 1920-talet kom att göra platsen känd för sin kombinerade hemslöjds- och pensionatverksamhet (det var förresten Elsa och Vilma som även grundade Hotel Långbers i Tällberg). Sätergläntan har sedan dess avancerat till att bli en mötesplats för slöjd- och kulturintresserade från hela världen. Här finns kunskapen, materia-len, verktygen och människorna som kan bevara och utveckla de folkliga slöjdtraditionerna vidare.

När Siljan just nu besöker detta kreativa centrum överraskas vi av all den skaparglädje som råder. I flera av kurslokalerna pågår en verksamhet som är både koncentrerad och avslappnad på en och samma gång.

– Jag har varit här på fyra kurser tidigare, säger Olof Johansson från Göteborg som går veckokursen ”Tälja och måla, småfåglar och vettar”. På snickarbänken ligger hans senaste alster, en nötväcka och domherre som han täljt alldeles på egen hand, inte utan stolthet.

– Det är roligt att göra något tillsammans med familjen, säger Olof som rest hit med sin fru som samtidigt går kursen ”vävar i sommarvitt”. Olof berättar att han aldrig varit praktiskt lagd men älskar att här och nu få bryta alla barriärer och skapa fritt.

– Man tillåts vara lite barnslig, och

man blir lite mallig över vad man får till. Jag har arbetat inom finansvärlden tidigare.

En annan av kursdeltagarna är i full färd med att tillverka ett tråg, träspånet dansar i luften när hyveln arbetar över träämnet.

– Vi valde att åka hit eller till Medelhavet på semester, säger Anders Fällås från Uppsala. Valet var ganska enkelt.

Blandning av gäster

Det är en mix av människor med olika bakgrund som söker sig hit. Men det där med titlar är något man slänger av sig i samma stund som man checkar in i den fina huvudbyggnaden, som försetts med en stor och blåmålad dörr som drar till sig blickfånget.

Det finns kurser på alla nivåer, både för de med förkunskaper och rena nybörjare. Även barnen har sina egna slöjdkurser, denna vecka sitter de yngsta och arbetar i textilier och trä, skaparviljan är stor. På alla kurserna undervisar landets främsta inom respektive område, skickliga slöjdare, konstnärer, hemslöjdskonsulenter, lärare med flera. De ska vara goda pedagoger och inspiratörer för att platsa här.

Totalt deltar denna julivecka ett 80-tal personer på olika kurser, varav några letat sig hit från andra delar av världen.

– Förra veckan hade vi besök från Alaska, USA, Tyskland och Danmark, säger Karin Holmberg som är en stolt rektor och verksamhetsledare på Sätergläntan sedan 1995. Vi har haft många internationella gäster här genom åren, inte minst japaner. På något underligt sätt hittar folk hit till denna plats oavsett var i världen de bor. Men det är också väldigt roligt när folk från bygden besöker oss. Det här är en riksangelägenhet som råkar ligga i Siljansbygden och Insjön.

Vacker mat

Klockan börjar närma sig lunch, i den öppna och trevliga matsalen dukar kocken upp dagens lunch, en lammgryta med ris eller potatis. Allt är vackert upplagt i slöjdade föremål, lerfat och korgar.

– Allt är lagat från grunden, krav- och närproducerat är viktigt för oss, säger Karin, och berättar om Sätergläntans stora miljötänkande i allt från utemiljöns ängsmarker, blomland och planteringar, till inomhusmiljöns mat och möblering. En intressant iakttagelse från interiören är att alla textilier är handvävda. De små detaljerna är viktiga på Sätergläntan.

Kursdeltagaren Ulrica Lundmark är engagerad i hemslöjdsföreningen hemma i Skellefteå, och på det viset hittade hon till Insjön och Sätergläntan.

– Jag har det jättehärligt här, säger hon. Kombinationen med målning och

Sätergläntan – en kreativ oas bortom allfarvägarna.

broderi tilltalar mig.

På samma kurs, ”Brodera och måla på papper och tyg”, går Carina Linderöth från Vaxholm.

Även hon sällar sig till de ”frälstas skara”.

– Jag gick min första kurs här 1978, sen var jag fast, säger hon leende.

Kurskamraten Elisabeth Büren från Järfälla instämmer.

– Man blir beroende, det är femte året jag är här.

Det är svårt att få andra kommentarer än ”underbar rofylld miljö, skön atmosfär, härliga människor, god mat” och så vidare. Alla tycks vara överens.

Karin Holmberg använder orden kvalitet, jordnära och äkta när hon vill beskriva verksamheten.

Olof Johansson har slutat inom finansvärlden och börjat tälja fåglar.

– Här lever kunskaperna vidare. Vi kommer nära vårt kulturarv, det är något som vi behöver i det stressade samhälle vi lever i.

Utmaningen för Sätergläntan i framtiden, fortsätter Karin, är att värna om detta arv och utveckla Sätergläntan på ett varsamt sätt. Det handlar om att följa med sin tid och göra platsen så attraktiv man kan för den moderna människan.

– Vi vill erbjuda kurser som är bra i det lilla och personliga formatet. Vi vill inte bli för stora, här ska alla hinna bekanta sig med varandra.

JOHAN PELLAS

Vårt att veta

Sätergläntan erbjuder både kortare och längre utbildningar. Du kan komma hit och stanna ett helt år eller fler, vara här 1–3 veckor på kortkurs, eller bara komma över dagen. Information om de olika kurserna med mera finns på Sätergläntans hemsida, www.saterglantan.se

Sommarkurserna pågår fram till mitten av augusti.

För den som vill göra en kort visit till Sätergläntan finns ett sommarcafé att besöka. Prova gärna ett glas syrenblomsaft, det smakar gott när du sitter i skuggan och tittar ut över grönskan på den gamla fäbodvallen. På menyn finns bara egna specialiteter. I anslutning till sommarcaféet finns också ett galleri. Hemslöjdsbutiken som ligger vägg i vägg innehåller en mängd material, verktyg, redskap och litteratur. Här finns också ett urval av slöjd av hög kvalitet, samt egen produktion av bland annat handvävt linne.

Öppettiderna i café och butik är 11–18 måndag – torsdag, samt 11–16 fredag – söndag.

En makedonsk skola sedd genom svenska ögon

Riksföreningen Sverigekontakt gav ett ekonomiskt bidrag till två svenska ungdomar för att möjliggöra ett studiebesök i en makedonsk skola. Vi fick efteråt följande rapport om besöket:

I februari 2006 gjorde vi en oförglömlig resa till Makedonien. Vårt mål var att studera skolorna där och sprida förståelse i Sverige för andra människor i andra kulturer och länder. Vi valde Makedonien, som är ett litet land norr om Grekland.

Med nervösa steg satte vi ner fötterna innanför skolan Mirko Mileskis tröskel i staden Kicevo. Klockan var då 06.50 och första passet skulle strax starta. Synen vi såg gick inte ens att jämföra med svenska skolor. Väggarna var kala och på vissa ställen hade de spacklat igen hål. Golvet var ojämnt och det var iskallt. Antagligen var det lika kallt där inne som på utsidan, ungefär fyra minusgrader. Något som förvånade oss väldigt mycket var att skolan var uppdelad i två folkslag, albaner och makedonier. De hade aldrig lektioner tillsammans, de var aldrig ens på samma våningsplan och hade undervisning. Man kan tycka att när två folkslag och religioner lever så tätt inpå varandra att religionsundervisningen borde vara oerhört viktig, men den var frivillig och främst fokuserad på den kristna tron då makedonierna hade den styrande rätten i skolan. Genom hela Mirko Mileskis och andra skolors historia har det alltid varit en makedonier som varit rektor och en alban på vice positionen. Skoldagen är indelad i tre pass – detta på grund av att det bara finns en gymnasieskola i staden och alla gymnasieelever ryms inte samtidigt i skolan.

Man får en chans att börja på gymnasiet men väljer man att inte ta den utan bestämmer sig för att börja senare, tvingas man betala för alla prov man gör. Dessutom har man då ingen tillgång till de lektioner som ges. När de delar in eleverna i olika klasser, görs detta efter hur bra elevernas betyg från mellanstadiet var. Alltså blir det så att alla bra elever hamnar i en klass och de sämre i en annan. Visserligen gör även vi i Sverige så, gällande till exempel mattelektioner, men då lägger även lärarna undervisningsnivån efter hur bra eleverna är, vilket gör att man jobbar i sin egen takt. Men i Makedonien får de svagare eleverna inte någon särskild hjälp som de hade behövt. Studiensituationen blir svår då klasserna ofta kan ha 40 elever och det blir besvärligt för läraren att hantera situationen. I

Merita vid tavlan.

dessa klasser är det många som har gått om och det är oerhört vanligt att tvingas göra det. Det kan t.ex. hända om man varit frånvarande från tjugo lektioner under ett år utan giltigt skäl. Detta anser vi är oerhört lite eftersom en lektion bara är 30 minuter och om man skolkar en enda dag så försvinner nästan halva antalet lektioner som man kan vara frånvarande från under ett år. Dessutom har de betyg i uppförande. Om man skulle uppföra sig illa kan man få varningar och efter tre varningar blir man avstängd.

I Sverige lägger man väldigt mycket fokus på lunchen i skolan och vi får ständiga upplysningar om hur man ska äta rätt för maximal inlärningsförmåga. Men i Makedonien åt de ofta inte frukost och lunchrasten var på femton minuter då man bara hann slänga i sig en chipspåse eller liknande skräpmat. Även undervisningen var svår att få effektiv på grund utav stora klasser och korta lektioner. Varje klass bestod av 35–40 elever och lektionerna var på trettio minuter. Vissa lektioner gick bara åt till läxförhör och vi var en gång med om när en lektion blev helt bortkastad. Eleverna hade fått läxa dagen innan, som de skulle ha läxförhör på. Två tjejer läste upp sina meningar och fick skriva dem på tavlan. Deras svar var korrekta. När tredje personen, som var en kille, skulle redovisa sina svar blev det stopp. Han hade krånglat till meningen lite, men han gjorde sig ändå förstådd. Läraren tillät honom inte att gå tillbaka till sin bänk och sätta sig utan han skulle stå framme vid tavlan tills han upptäckte sitt fel. Det tog 20 minuter av en 30 minuters lektion. På tal om tavlan kan vi tala om att de fortfarande har krit-tavlor och tvättsvamp. Lärarna där är väldigt auktoritära. Varje gång läraren gick in i klassrummet var eleverna tvungna att resa sig upp och de fick inte sätta sig ner förrän läraren gett dem tillåtelse. Även när man fick ordet var man tvungen att resa sig upp. När läraren sedan lämnade lektionssalen reste sig alla

igen och gick ut efter honom. Det var inte lärarna utan två klassrepresentanter som mellan lektionerna och under lektionerna gjorde rent tavlan när det behövdes. Dessutom höll de reda på vilka som var frånvarande och redovisade det till varje lärare i början av lektionerna.

Under de dagarna vi var där var vi inte med om några diskussioner eller grupparbeten. Eleverna satt och tittade rakt fram på läraren som undervisade, varken med hjälp av overhead-papper eller något liknande. I skolan fanns inte heller någon tillgång till datorer. Dessutom betalar eleverna själva för sina böcker och annat i skolan.

Idrott är ett kärnämne här i Sverige medan det i Makedonien inte står särskilt högt på prioriteringsskalan. När vi var där bedrevs ingen idrottsundervisning, då skolan inte hade någon värme i gymnastiksalen. Men när undervisningen är igång finns ett par ordningsregler som måste följas för att man ska få delta. Man var tvungen att ha en vit T-shirt med sitt namn fram och bak och man fick definitivt inte komma för sent. Även gymnastiklektionen var 30 minuter lång vilket innebar att man inte hann bli mer än varm i kläderna förrän det var dags att lägga av. Vi kan tillägga att eleverna inte hade någon tillgång till dusch. De hade inte heller tillgång till några redskap på skolan, då ekonomin inte räckte till. Att det rådde rökförbud på skolan var det ingen som brydde sig om och eleverna rökte inne i skolsalarna mellan lektionerna och rektorn rökte inne på sitt kontor.

Avslutningsvis kan vi bara säga att vi lärde oss så ofantligt mycket på denna resa. Vi åkte hem med en resväska full av nya intryck och ny kunskap. Vi fick en ökad förståelse för hur människor i vår ålder har det i andra kulturer och länder. Och vi lärde oss även att uppskatta det man har och att man inte ska ta allt för givet.

Caroline Lannö och Merita Selmani

Pompa och ståt när Svenska Skolan i Tokyo fyllde 25

Text av David Hultén
Bilder av Petra Lindberg-Hultén

Som en bumerang återkommer den svenska blomstertiden i Tokyo. I 25 år har den med målmedveten envishet bitit sig fast i det japanska turbosamhället. Få institutioner speglar svensknärvaron i Japan så pålitligt som Svenska Skolföreningen i Tokyo. Den 4 juni i år hade medlemmarna en historisk milstolpe att fira.

Under regnperioden i juni har Japan svårt att leva upp till epitetet "den uppåt-gående solens land". I den fuktiga hettan breder molnbankarna ut en blygrå filt över skyskraporna i Tokyo. Detta hindrade inte ett fyrtiotal svenska skolungdomar med föräldrar och syskon att samlas på Svenska ambassaden.

Med anledning av 25-årsfirandet avslöpte skolavslutningen under en bredare högtidsparoll än vanligt. Ambassaden hade av tradition ställt sitt vackra auditorium till förfogande. Dessutom dekorerades varje elev med en specialbeställd jubileumströja med skolans emblem på bröstet. Presentböcker hade generöst donerats av SWEAJapan.

Återblickar och globala vindar

Festligheterna inleddes med ett tal av skolföreningens ordförande Magnus Lennartsson. Han blickade tillbaka till skolstarten 1981 då bara ett fåtal elever fanns registrerade och framtiden verkade osäker. Genom IKEA:s intåg i Japan var årets elevkull större än någonsin. Samtidigt pekade Magnus på rådande globaliseringstendenser och skolans förväntade expansion till hösten.

Därefter intog lågstadieleverna scenen. Under Kristina Watanabes ledning sjöng man flera svenska klassiker och framförde dessutom en bejublad sketch. Mellanstadielärarna Marianne Aldén och Claes Melin summerade det gångna året tillsammans med sina elever och tackade dem med presenter.

Avtackning med Hawaii-bloster

Undertecknad introducerade sedan högstadiegruppen med ett kortare anförande. Elevernas insatser uppmärksammades med en tropisk blomsterinramning i form av specialbeställda Hawaii-kransar från Honolulu. En extra strålkastare riktades på Alfons Lööf i sexan och Anna Elmeke i nian som båda stod inför en snar hemflytt till Sverige. Avslutningsvis ledde den stråkmusikaliska familjen Häglund församlingen genom "Idas sommarvisa" och "Den blomstertid nu kommer".

Den blågula tårtan.

Blå-gul kaloribomb med svalkande bad
Firandet fortsatte därefter i ambassadens källarvåning. Föräldrarna hade ordnat en fenomenal buffé med japanska och svenska smårätter. Eleverna erbjöds på sedvanligt sätt en chans att svalka sig i ambassadens pool. Det dröjde inte länge innan den var fylld till bredden med skrattande barn och ungdomar. Som kalori- och sockerfinal rullades en blågul jättetårta in i lokalen.

Grattis till Svenska skolan i Tokyo! Tack till alla föräldrar, elever och lärare. Vi hoppas på ytterligare 25 år i samma anda.

Högstadiet i tropiska kransar fr.v. Anja Nilsson, Lovisa Wennberg, Johanna Albins-son, Mikael Bergman, Anna Elmeke, Elias Olsson, Erik Wennberg, Alfons Lööf, Eskil Olsson.

Lärare och samtliga elever utanför Sveriges ambassad.

Bo bra i utlandet, låna bäst i Sverige.

SEB har lång erfarenhet av att hjälpa utlandssvenskar. Nu har vi nya och förmånliga finansieringserbudanden för dig. Våra specialister hjälper dig att finna den bästa lösningen – snabbt och enkelt.

Vill du veta mer?

Välkommen att ringa **+46 8 763 64 67**
eller mejla **nonresidentprivates@seb.se**
Besök oss gärna på **www.sebgroup.com**

SEB

Läslust?

Som medlem i
Riksföreningen Sverige-
kontakt beställer
du bekvämt dina böcker
via e-postadressen

sverigekontakt@wettergrens.se

WETTERGRENS

SVERIGES LEDANDE INTERNATSKOLA

Gymnasie- och grundskoleutbildning åk 7-9. Undervisning på svenska och engelska.
IB-program sedan 25 år med mycket goda resultat.

SIGTUNASKOLAN HUMANISTISKA LÄROVERKET

Tel: +46-8-592 571 00

www.sshl.se